

Noten

Proloog: De tip

1. Paul Clement, memorandum re: Legal Implications of Clearview Technology, 19 augustus 2019. Opgevraagd door Freddie Martinez via een WOB-verzoek aan de politie van Atlanta.
2. Strikt genomen bevat *Minority Report*, een film uit 2002 naar het gelijknamige korte verhaal van Philip K. Dick uit 1956, geen gezichtsherkenning, maar irisscans. Die behoren echter tot dezelfde groep technologieën die dienen om iemands lichaam te koppelen aan diens naam.
3. Andy Newman, 'Those Dimples May Be Digits,' *The New York Times*, 3 mei 2001.
4. John D. Sutter, 'Why Facial Recognition Isn't Scary – Yet,' CNN, 9 juli 2010.
5. 'Stop Searching, Start Solving,' reclamebrochure van Clearview AI. Opgevraagd door Freddie Martinez, 2019.
6. Samuel D. Warren en Louis D. Brandeis, 'The Right to Privacy,' *Harvard Law Review*, 15 december 1890.
7. 'Face Facts', georganiseerd door de Federal Trade Commission op 8 december 2011, video's en transcripties online beschikbaar op <https://www.ftc.gov/news-events/events/2011/12/face-facts-forum-facial-recognition-technology>.
8. Fred Vogelstein, 'And Then Steve Said, "Let There Be an iPhone",' *The New York Times Magazine*, 4 oktober 2013.
9. Hiervan is het bloedtestbedrijf Theranos het canonieke voorbeeld geworden. Deze start-up beweerde honderden tests te kunnen doen met één druppel bloed, wat in de verste verte niet waar was. John Carreyrou, *Bad Blood: Secrets and Lies in a Silicon Valley Startup* (New York: Alfred A. Knopf, 2018).
10. Clearview.ai, 5 december 2019, via Wayback Machine.
11. Certificate of Incorporation of Smartchecker Corp, Inc., 3 augustus 2017; Certificate of Amendment of Certificate of Incorporation of Smartchecker Corp, Inc., 15 juni 2018; State of Delaware annual franchise tax report for Clearview AI, Inc., 26 maart 2019.
12. De auteur in gesprek met Nick Ferrara voor *The New York Times*, 2019.
13. De auteur in gesprek met Daniel Zientek voor *The New York Times*, 2019.
14. De auteur in gesprek met David Scalzo en Terrance Berland voor *The New York Times*, 2019.

NOTEN

15. De auteur in gesprek met Eric Goldman voor *The New York Times*, 2019.
16. De auteur in gesprek in 2019 voor *The New York Times*, en in 2021 met een onderzoeker in Texas die meewerkte op voorwaarde van anonimiteit.

Deel I: De Face Race

1. Een vreemd soort liefde

1. De auteur in gesprek met Charles 'Chuck' Johnson, 2021.
2. De beschrijving van Hoan Ton-Thats jeugd is gebaseerd op gesprekken van de auteur met zijn vader Quynh-Du Ton-That in 2020; met zijn jeugdvriend Sam Conway in 2021; en met Hoan Ton-That zelf in 2021.
3. Michael Arrington, 'Facebook Launches Facebook Platform; They Are the Anti-MySpace,' *TechCrunch*, 24 mei 2007.
4. Austin Carr, '"FarmVille" Maker Zynga Grows a \$1B IPO in Facebook's Fertile Earth,' *Fast Company*, 1 juli 2011.
5. Herinnering van Ton-That aan zijn gesprek met Naval Ravikant tijdens gesprek met de auteur, 2020.
6. De beschrijving van Ton-Thats periode in San Francisco berust op gesprekken van de auteur met hem, 2020-2022.
7. Huwelijksakte, opgevraagd bij het stadhuis van San Francisco.
8. Owen Thomas, 'Was an "Anarcho-Transexual Afro-Chicano" Behind the IM Worm?,' *Gawker*, 25 februari 2009.
9. Cambridge Analytica was een Brits politiek consultancybedrijf dat in 2018 de hoofdrol speelde in een enorm privacyschandaal. Het bedrijf had de hand gelegd op de 'likes' en profielinformatie van miljoenen Facebookgebruikers door een universitaire onderzoeker in te huren die beweerde dat hij die om academische redenen verzamelde. Omdat Cambridge Analytica in 2016 voor presidentskandidaat Donald Trump had gewerkt en voor Leave.EU tijdens de Brexit-stemming, raakten mensen ervan overtuigd dat dit geheime inzicht in het innerlijke leven van Facebookgebruikers beide conservatieve campagnes de overwinning had bezorgd.
10. Erica Sadden, 'Expanding for iPhone: Filler with Obnoxious Upselling,' *Ars Technica*, 27 januari 2009.
11. Eric Eldon, 'ViddyHo Gives GTalk Users a Case of the Worms,' *VentureBeat*, 25 februari 2009.
12. Jenna Wortham, 'Fast-Spreading Phishing Scam Hits Gmail Users,' *The New York Times*, 24 februari 2009.
13. Owen Thomas, 'Was an "Anarcho-Transexual Afro-Chicano" Behind the IM Worm?,' *Gawker*, 25 februari 2009.
14. Owen Thomas, '"Anarcho-Transexual" Hacker Returns with New Scam Site,' *Gawker*, 10 maart 2009.
15. *Fastforwarded.com*, 13 maart 2009, via Wayback Machine.
16. Benjamin Mayo, 'iOS 7 to Let Developers Detect Blinking and Smiling in Photos,' *9to5Mac*, 25 juni 2013.
17. Cam-Hoan Ton-That, pagina met beschrijving van de uitgever, Sensor Tower, geraadpleegd in december 2019. Hoan Ton-That noemde zichzelf in zijn begintijd in het zakenleven Cam-Hoan.
18. App-beschrijvingspagina 'Everyone', *AppAdvice*, geraadpleegd in december 2019.

NOTEN

19. De auteur in gesprek met kennissen van Hoan Ton-That die anoniem wensten te blijven, 2020-2021.
20. Twitterpagina van Hoan Ton-That uit januari 2016, geraadpleegd via Wayback Machine.
21. Nadat de inbox van Clintons adviseur John Podesta was gehackt zette WikiLeaks de inhoud ervan online, inclusief een e-mail van een medewerker aan Bill Clinton die zich blijkbaar ergerde aan publieke uitlatingen van diens dochter Chelsea Clinton en schreef dat ze zich koest moest houden omdat ze anders te maken kon krijgen met een 'onderzoek naar betalingen aan haar voor het voeren van campagne, en een decennium lang stichtingsgeldten gebruiken voor haar huwelijk en haar leven'. Op basis van die e-mail verschenen in sommige media artikelen waarin werd beweerd dat de Clinton Foundation Chelsea Clintons huwelijk had betaald, wat Bill Clinton ontkende. Veronica Stracqualursi, 'Bill Clinton: Accusation That Foundation Paid for Daughter's Wedding a "Personal Insult"', CNN, 14 januari 2018.
22. In 2005 publiceerden enkele academici een paper waarin ze beweerden dat Asjkenazi-Joden, afstammelingen van Joodse dorpelingen die in de Middeleeuwen aan de Rijn woonden, intelligenter waren dan andere etnische groeperingen. Het citeerde het grote aantal Joodse mensen die de Nobelprijs ontvingen en dubieus oud onderzoek naar IQ-tests (en negeerde intussen een enorme hoeveelheid onderzoek dat erop wees dat IQ-tests ondeugdelijke indicators van comparatieve intelligentie zijn). De dodelijkste kritiek op het paper kwam van de politiek journalist Matt Yglesias, die zei dat mensen die Joodse genen prijzen in de regel 'een anti-Zwarte agenda' hebben en 'dat zien als een bruikbaar entreepunt voor rassenwetenschap'. Gregory Cochran, Jason Hardy en Henry Harpending, 'Natural History of Ashkenazy Intelligence,' *Journal of Biosocial Science* 38, nr. 5 (2006): 659-693; Matthew Yglesias, 'The Controversy over Bret Stephens's Jewish Genius Column, Explained,' *Vox*, 30 december 2019.
23. Het aantal immigranten stijgt al decennia in de VS. In 2016 schatte Pew Research dat zich bijna 44 miljoen buiten de landsgrenzen geboren mensen in het land bevonden, oftewel 13,5% van de bevolking, een nieuw record. Jynnah Radford en Abby Budiman, '2016, Foreign-Born Population in the United States Statistical Portrait,' Pew Research Center, 14 september 2018.
24. De auteur in gesprek met Gustaf Alströmer, 2021.
25. Caitlin Dewey, 'Charles Johnson, One of the Internet's Most Infamous Trolls, Has Finally Been Banned from Twitter,' *The Washington Post*, 26 mei 2015.
26. Veel informatie in dit gedeelte is ontleend aan gesprekken van de auteur met Charles Johnson, 2020-2021.
27. Charles C. Johnson, *Why Coolidge Matters: Leadership Lessons from America's Most Underrated President* (New York: Encounter Books, 2013).
28. 'Media Outlets Construct Michael Brown's (Thug) Life After Death,' *Ebony*, 4 september 2014.
29. 'We hadden drie of vier miljoen *page views* per maand.' De auteur in gesprek met Charles Johnson, 2021.
30. David Carr, 'Sowing Mayhem, One Click at a Time,' *The New York Times*, 14 december 2014.
31. J.K. Trotter, 'What Is Chuck Johnson, and Why? The Web's Worst Journalist, Explained,' *Gawker*, 9 december 2014.
32. Het artikel uit november 2014 bevat een beschrijving van een groepsverkrachting op

NOTEN

- een dispuut op de UVA-campus die geen gevolgen had voor de vermeende verkrachters. *Rolling Stone* heeft het verhaal later teruggetrokken en het dispuut 1,65 miljoen dollar betaald om een smaadproces te schikken. Sabrina Rubin Erdely, 'A Rape on Campus,' *Rolling Stone*, november 2014.
33. Catherine Thompson, 'How One Conservative Writer Mistook a Viral Photo for Rolling Stone's "Jackie",' *Talking Points Memo*, 19 december 2014.
 34. Dit bericht, 'Add to Slack group', dat Hoan Ton-That op 16 mei 2016 verstuurde, en andere berichten die in dit gedeelte worden beschreven, heeft Charles Johnson verstrekt aan de auteur.
 35. De auteur in gesprek met Charles Johnson, 2021.
 36. Een onvolledige lijst: Kate Crawford, *Atlas of AI: Power, Politics, and the Planetary Costs of Artificial Intelligence* (New Haven, CT: Yale University Press, 2021); Sahil Chinoy, 'The Racist History Behind Facial Recognition,' *The New York Times*, 10 juli 2019; 'Eugenics and Scientific Racism,' National Human Genome Research Institute.
 37. E-mailcorrespondentie tussen Hoan Ton-That en Charles Johnson, 13 juli 2016. In bezit van de auteur.
 38. Thiels levensbeschrijving is hoofdzakelijk geput uit Max Chafkin, *The Contrarian: Peter Thiel and Silicon Valley's Pursuit of Power* (New York: Penguin Press, 2021).
 39. De opvattingen van Peter Thiel zoals hier beschreven, zijn gebaseerd op een essay van hemzelf: Peter Thiel, 'The Education of a Libertarian,' *Cato Unbound*, 13 april 2009.
 40. De auteur in gesprek met Airbnb-verhuurder voor *The New York Times Magazine*. Ze wilde praten op voorwaarde van anonimiteit, 2021.
 41. Herinneringen aan gebeurtenissen op de nationale conventie van de Republikeinse Partij van Charles Johnson, verteld tijdens een gesprek met de auteur, 2021, en bevestigd met foto's en video's die hij verstrekke, evenals een YouTube-filmpje waarop Ton-That lacht nadat Johnson op straat een aanvaring met een journalist heeft: *Got-News*, 'Jamie Weinstein Assaults Charles C. Johnson,' YouTube, 21 juli 2016.
 42. Don Muret, 'Quicken Loans Arena Transforms for Republican National Convention,' *Sporting News*, 18 juli 2016.
 43. De ontmoeting en een groot deel van de beschrijving van Ton-That en Johnsons activiteiten tijdens de Republikeinse nationale conventie zijn gebaseerd op gesprekken van de auteur met Charles Johnson, 2021-2022. Ton-That wilde niet over dit evenement praten en over zijn banden met Johnson evenmin. Volgens zijn woordvoerder zou hij daarmee een geheimhoudingsovereenkomst schenden. Er is contact met Peter Thiel opgenomen via zijn woordvoerder om details over de ontmoeting bij het zwembad te bevestigen, maar hij heeft niet gereageerd.
 44. De auteur in gesprek met Owen Thomas, 2021.
 45. Ryan Tate, 'A Facebook Billionaire's Big Dumb Failure,' *Gawker*, 16 augustus 2011.
 46. Connie Loizos, 'Peter Thiel on Valleywag: It's the "Silicon Valley Equivalent of Al Qaeda",' *Venture Capital Journal*, 18 mei 2009.
 47. Andrew Ross Sorkin, 'Peter Thiel, Tech Billionaire, Reveals Secret War with Gawker,' *The New York Times*, 25 mei 2016.
 48. Jonathan Randle, 'Right-Wing Blogger Charles Johnson Settles With Gawker Media,' *The Wall Street Journal*, 16 augustus 2018.
 49. In een essay uit 2009 voor het libertaristische tijdschrift *Cato Unbound* schreef Thiel dat hij een tegenstander was van de 'onvermijdelijkheid van de dood van elk

NOTEN

- individu'. In 2014 zei hij tegen Bloomberg TV dat hij menselijke groeihormonen innam om 120 jaar oud te worden. In 2015 vertelde hij journalist Jeff Bercovici dat hij was geïnteresseerd in de mogelijkheden voor levensverlenging via bloedtransfusies van jongeren aan ouderen, een procedé dat parabiose wordt genoemd. Jeff Bercovici, 'Peter Thiel Is Very, Very Interested in Young People's Blood,' *Inc.*, 1 augustus 2016.
50. De auteur in gesprek met Charles Johnson, 2021.
51. Herinnering aan dit gesprek opgehaald tijdens gesprek met de auteur, 2020-2021.

2. De wortels (350 v.Chr. – de jaren 1880)

1. Aristoteles, *Historia Animalium*, 350 v.Chr., Boek 1, deel 8-15.
2. Gegevens over het leven van Galton zijn ontleend aan uiteenlopende teksten, waaronder Karl Pearson, *The Life, Letters and Labours of Francis Galton* (Cambridge: Cambridge University Press, 2011); Martin Brooks, *Extreme Measures: The Dark Visions and Bright Ideas of Francis Galton* (New York: Bloomsbury, 2004); en Galtons eigen geschriften, waaronder *Narrative of an Explorer in Tropical South Africa* (Londen: John Murray, 1853) en *Memories of My Life* (Londen: Methuen, 1908).
3. De beschrijving van de relatie tussen Galton en Darwin is grotendeels afkomstig uit de volgende artikelen: Raymond E. Fancher, 'Scientific Cousins: The Relationship Between Charles Darwin and Francis Galton,' *American Psychologist* 64, nr. 2 (2009), 84-92; Nicholas W. Gillham, 'Cousins: Charles Darwin, Sir Francis Galton and the Birth of Eugenics,' *Significance* 6, nr. 3, 24 augustus (2009), 132-135.
4. Charles Darwin, *The Life and Letters of Charles Darwin*, red. Francis Darwin (Londen: John Murray, 1887), 59.
5. Cornelius Donovan, 'Phrenological Report on Francis Galton's Character,' april 1849, Galton Papers, bewaard in UCL Special Collections and Archives, en gedigitaliseerd door de Wellcome Collection, <https://wellcomecollection.org/works/mu8bnff>.
6. Charles Darwin, brief aan Francis Galton, 24 juli 1853, 'Correspondence between Charles Darwin and Francis Galton,' Sir Francis Galton FRS, <https://galton.org/letters/darwin/correspondence.htm>.
7. Dit gedeelte is een samenvatting van Galtons geschriften, inclusief een artikel in twee delen – 'Hereditary Talent and Character,' *Macmillan's Magazine*, juni 1865, 157-166, en augustus 1865, 318-327 – en twee boeken: *Hereditary Genius* (Londen: Macmillan, 1869); en *English Men of Science* (Londen: Macmillan, 1874).
8. Francis Galton, 'Composite Portraits, Made by Combining Those of Many Different Persons into a Single Resultant Figure,' *Journal of the Anthropological Institute of Great Britain and Ireland* 8 (1879): 132-144, en Francis Galton, 'Composite Portraits of Criminal Types', 1877, Sir Francis Galton FRS, <https://galton.org/essays/1870-1879/galton-1879-jaigi-composite-portraits.pdf>.
9. 'We hebben sterke behoefte aan een kort woord voor de wetenschap van het verbeteren van vee, dat geenszins is beperkt tot vragen omtrent wijselijk kruisen, maar dat, met name in het geval van de mens, zich rekenschap geeft van alle invloeden met de neiging, hoe gering ook, om de geschiktere rassen of bloedlijnen een betere kans te bieden om snel te prevaleren boven de minder geschikten dan ze anders zouden hebben gehad. Het woord 'eugenetica' zou dit idee afdoende tot uitdrukking brengen,' schreef Galton in *Inquiries into Human Faculty and Its Development* (Londen: Macmillan, 1883), 25.

NOTEN

10. Charles Darwin, brief aan Francis Galton, 23 december 1869, Darwin Correspondence Project, University of Cambridge, <https://www.darwinproject.ac.uk/letter/DCP-LETT-7032.xml>.
11. Alfred Russel Wallace, recensie van *Hereditary Genius*, *Nature*, 17 maart 1870. Zie ook Emel Aileen Gökyiğit, 'The Reception of Francis Galton's 'Hereditary Genius' in the Victorian Periodical Press,' *Journal of the History of Biology* 27, nr. 2 (1994): 215-240.
12. De beschrijvingen van Bertillon in dit gedeelte zijn geput uit verschillende bronnen: Richard Farebrother en Julian Champkin, 'Alphonse Bertillon and the Measure of Man: More Expert than Sherlock Holmes,' *Significance* 11, nr. 2 (2014); Ida M. Tarbell, 'Identification of Criminals: The Scientific Method in Use in France,' *McClure's Magazine* 2, nr. 4 (1894): 355-369; en een biografie van Bertillon uit de tentoonstelling 'Visible Proofs: Forensic Views of the Body' in de National Library of Medicine, gesloten op 25 februari 2008, maar op internet gearchiveerd.
13. Het werd in 1832 verboden, volgens Dorothy en Thomas Hoobler, *The Crimes of Paris: A True Story of Murder, Theft, and Detection* (New York: Little, Brown, 2009).
14. Francis Galton, *Finger Prints* (Londen: Macmillan, 1892).
15. Gina Lombroso Ferrero, *Criminal Man: According to the Classification of Cesare Lombroso* (New York: G.P. Putnam's Sons, 1911).
16. Cesare Lombroso, *Crime: Its Causes and Remedies* (Londen: William Heinemann, 1911).
17. Charles A. Ellwood, 'Lombroso's Theory of Crime,' *Journal of the American Institute of Criminal Law and Criminology* 2, nr. 5 (1912), 716-723.
18. Daniel J. Boorstin, *The Americans: The Democratic Experience* (New York: Vintage, 1974).
19. Informatie over de spoorwegen is ontleend aan twee bronnen: Jim Strickland, 'Holleith and the "Punched Photograph",' Computer History Museum Volunteer Information Exchange, http://ed-thelen.org/comp-hist/images/VIE_04_003.pdf; en 'The Punch Photograph,' *The Railway News* 48, nr. 1234 (1887): 360.
20. 'The Punch Photograph'.
21. In een brief uit augustus 1919 schreef Hollerith over zijn inspiratiebron: 'Ik reisde in het westen en ik had een kaartje met wat volgens mij een ponsfoto werd genoemd [...] de conducteur [...] ponste een beschrijving van een persoon uit, zoals licht haar, donkere ogen, grote neus, enz. Dus je ziet, ik heb slechts een ponsfoto van elke persoon gemaakt.' Geciteerd in Geoffrey D. Austrian, *Herman Hollerith: Forgotten Giant of Information Processing* (New York: Columbia University Press, 1982), 15.
22. 'The Hollerith Machine,' United States Census Bureau, https://www.census.gov/history/www/innovations/technology/the_hollerith_tabulator.html; Leon Edgar Truesdell, *The Development of Punch Card Tabulation in the Bureau of the Census, 1890-1940* (Washington DC: U.S. Government Printing Office, 1965).
23. Earnest Albert Hooton, *Crime and the Man* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1939).
24. Alexandra Minna Stern, 'Forced Sterilization Policies in the US Targeted Minorities and Those with Disabilities – and Lasted into the 21st Century,' The Conversation, 26 augustus 2020; Sanjana Manjeshwar, 'America's Forgotten History of Forced Sterilization,' *Berkeley Political Review*, 4 november 2020.
25. *Buck v. Bell*, uitspraak Amerikaanse Hooggerechtshof, 2 mei 1927. Zie ook Adam

NOTEN

Cohen, *Imbecile: The Supreme Court, American Eugenics, and the Sterilization of Carrie Buck* (New York: Penguin Books, 2017).

26. Robert K. Merton en M.F. Ashley-Montagu, 'Crime and the Anthropologist,' *American Anthropologist* 42, nr. 3 (1940), 384-408.

3. 'Fatface bestaat echt'

1. Biografische informatie over Schwartz is ontleend aan nieuwsberichten en gesprekken van de auteur met Richard Schwartz, 2021. Alle directe citaten zijn afkomstig uit het gesprek met de auteur.
2. Ashish Valentine, "'The Wrong Complexion for Protection.'" How Race Shaped America's Roadways and Cities,' NPR, 5 juli 2020.
3. 'Op 11 februari 1997, op zijn achtentigste, maakte Richard Schwartz bekend dat hij het gemeentebestuur verliet. De dag erna richtte hij Opportunity America op. [...] Tot dusverre lijken de zaken goed te gaan: het piepkleine consultancybureau wist aan het eind van het afgelopen jaar in één maand contracten binnen te halen ter waarde van ongeveer 5,5 miljoen dollar.' Kathleen McGowan, 'The Welfare Estate,' *City Limits*, 1 juni 1999.
4. Ibid.
5. 'Het in Virginia gevestigde Maximus, dat banden heeft met een voormalige adviseur van de burgemeester, had een oneerlijk voordeel ten opzichte van andere groepen die elkaar beconcurrerden om de lucratieve *welfare-to-work*-contracten, zo bepaalde rechter William Davis van het Hoogerechtshof van Manhattan.' Kirsten Danis, 'Judge Sides with Hevesi on Workfare Bids,' *New York Post*, 14 april 2001; Bob Herbert, 'Contracts for Cronies,' *The New York Times*, 27 maart 2000.
6. Eric Lipton, 'Rejecting Favoritism Claim, Court Upholds a City Welfare Contract,' *The New York Times*, 25 oktober 2000; Michael Cooper, 'Disputed Pacts for Welfare Will Just Die,' *The New York Times*, 4 oktober 2002.
7. Volgens een artikel over de verkoop – Tom Robbins, 'A Maximus Postscript,' *The Village Voice*, 17 juni 2003 – was de prijs 780.000 dollar, maar op een formulier 10-Q dat is gedeponeerd bij de SEC voor het kwartaal eindigend in juni 2001 vermeldde Maximus een aankoopprijs van 825.000 dollar.
8. 'Voor stadsverslaggevers die gewend waren te worden afgepoeierd door de voormalige medewerker van de burgemeester en consultant werkvoorziening, was de aanstelling van meneer Schwartz als horen dat de grootste pestkop van de school is aangevozen als ordebewaker tijdens de pauzes,' Gabriel Snyder, 'How Welfare King Richard Schwartz Landed at the Daily News,' *Observer*, 12 maart 2001. Van een oud-collega werd een negatief oordeel over Schwartz geciteerd: 'In de wereld van slijmballen wint Richard de Oscar, de Tony, de Nobelprijs, de Pulitzer,' Andrew Kirtzman, 'Big Apple Polisher,' *New York*, 19 maart 2001.
9. De auteur in gesprek met Ken Frydman, 2021.
10. De auteur in gesprek met Charles Johnson, 2021.
11. Charles Johnson, e-mail aan Hoan Ton-That en Richard Schwartz, 23 juli 2016. Verstrekkt door Johnson, in bezit van de auteur.
12. De beschrijving van Johnsons meeting met Schwartz en Johnsons introductie van Ton-That en Schwartz berusten op gesprekken van de auteur met Johnson, 2021, en e-mails die hij verstreekte.

NOTEN

13. De beschrijving van de ontmoeting van Ton-That en Schwartz berust op gesprekken van de auteur met Ton-That, 2020, en Schwartz, 2021.
14. Manuel Perez-Rivas, 'Koch Suspends Park Curfew Following Bloody Clash in Tompkins Square,' *Newsday*, 8 augustus 1988; Robert D. McFadden, 'Park Curfew Protest Erupts into a Battle and 38 Are Injured,' *The New York Times*, 8 augustus 1988.
15. John Kifner, 'New York Closes Park to Homeless,' *The New York Times*, 4 juni 1991.
16. De beschrijvingen van e-mails en plannen van de groep uit die tijd berusten op gesprekken met Charles Johnson, door hem verstrekte e-mails en bedrijfspresentaties die rond die tijd zijn gemaakt.
17. Psychologische onderzoekers aan Tufts University publiceerden in 2008 twee onderzoeken hierover: Nicholas O. Rule en Nalini Ambady, 'Brief Exposures: Male Sexual Orientation Is Accurately Perceived at 50 Ms,' *Journal of Experimental Social Psychology* 44, nr. 4 (2008): 1100-1105; en Nicholas O. Rule et al., 'Accuracy and Awareness in the Perception and Categorization of Male Sexual Orientation,' *Journal of Personality and Social Psychology* 95, nr. 5 (2008): 1019-1028. In 2015 publiceerden onderzoekers aan de University of Wisconsin – Madison een responsief onderzoek dat de 'gaydar-mythe' in twijfel trok.
18. Yilun Wang en Michal Kosinski, 'Deep Neural Networks are More Accurate than Humans at Detecting Sexual Orientation from Facial Images,' *Journal of Personality and Social Psychology* 114, nr. 2 (2018): 246-257.
19. Mike Moffitt, 'Gaydar Is Probably Not Real, After All,' SFGATE, 8 september 2015; Alan Burdick, 'The A.I. "Gaydar" Study and the Real Dangers of Big Data,' *The New Yorker*, 15 september 2017; Carl Bergstrom en Jevin West, 'Machine Learning About Sexual Orientation?,' 'Calling Bullshit', 19 september 2017.
20. Xiaolin Wu en Xi Zhang, 'Automated Inference on Criminality Using Face Images,' arXiv, 13 november 2016.
21. In een persbericht van Harrisburg University in 2020 werd een paper aangekondigd met de titel 'A Deep Neural Network Model to Predict Criminality Using Image Processing'. Volgens het persbericht kon de software misdadigheid voorspellen op basis van een foto van een gezicht 'met tachtig procent accuratesse en zonder raciale bias'. De aankondiging stuitte op zoveel weerstand dat het artikel nooit is gepubliceerd. Zie ook Mahdi Hashemi en Margeret Hall, 'RETRACTED ARTICLE: Criminal Tendency Detection from Facial Images and the Gender Bias Effect,' *Journal of Big Data* 7 (2020): artikel 2, gepubliceerd op 7 januari 2020, teruggetrokken op 30 juni 2020. De onderzoekers gaven niet toe dat hun bevindingen ondeugdelijk waren en beweerden dat ze hun paper hadden teruggetrokken omdat een ethische universiteitscommissie toestemming had geweigerd voor het gebruik van biometrische data van de duizenden personen wier foto's ze hadden gebruikt.
22. Coalition for Critical Technology, 'Abolish the #TechToPrisonPipeline,' Medium, 23 juni 2020.
23. Kevin Bowyer, Michael C. King en Walter Scheirer, 'The "Criminality from Face" Illusion,' *IEEE Transactions on Technology and Society* 1, nr. 4 (2020): 175-183. 'De hele samenleving zou zich grote zorgen moeten maken als de fysiognomie serieus heropleeft via computervisie,' waarschuwden de onderzoekers in hun paper.
24. Hoan Ton-That, e-mail aan Richard Schwartz en Charles Johnson, 17 oktober 2016. Verstrekt door Johnson, in bezit van de auteur.
25. Hoan Ton-That, e-mail aan Richard Schwartz en Charles Johnson, 12 september 2016. Verstrekt door Johnson, in bezit van de auteur.

NOTEN

26. Lingyun Wen en Guodong Guo, 'A Computational Approach to Body Mass Index Prediction from Face Images,' *Image and Vision Computing* 31, nr. 5 (2013): 392-400.
27. Karel Kleisner, Veronika Chvátalová en Jaroslav Flegr, 'Perceived Intelligence Is Associated with Measured Intelligence in Men but Not Women,' *PLoS ONE*, 20 maart 2014.
28. Ton-That, e-mail aan Richard Schwartz en Charles Johnson, 12 september 2016. Verstreckt door Johnson, in bezit van de auteur.
29. Hoan Ton-That, e-mail aan Richard Schwartz en Charles Johnson, 25 oktober 2016. Verstreckt door Johnson, in bezit van de auteur.
30. Chris Isidore en David Goldman, 'Ashley Madison Hackers Post Millions of Customer Names,' CNN, 19 augustus 2015.
31. Hoan Ton-That, e-mail aan Richard Schwartz en Charles Johnson, 22 november 2016. Verstreckt door Johnson, in bezit van de auteur.
32. Brian Resnick, 'Researchers Just Released Profile Data on 70,000 OkCupid Users Without Permission,' *Vox*, 12 mei 2016.
33. Hoan Ton-That, e-mail aan Richard Schwartz en Charles Johnson, 23 november 2016. Verstreckt door Johnson, in bezit van de auteur.
34. De Deense blogger Emil Kirkegaard schrijft vaak over dit onderwerp, zoals geboekstaafd in een artikel over hem uit 2017: Judith Duportail, 'Dans le laboratoire de la "fake science",' *Le Temps*, 7 april 2017. Een selectie van zijn werk: Emil O.W. Kirkegaard, 'Environmental Models of the Black-White IQ Gap,' *RPubs*; Emil O.W. Kirkegaard, 'Expert Opinion on Race and Intelligence,' *Clear Language, Clear Mind*, 24 april 2020.
35. Hoan Ton-That, e-mail aan Richard Schwartz en Charles Johnson, 28 november 2016. Verstreckt door Johnson, in bezit van de auteur.
36. De auteur in gesprek met meerdere kennissen die spraken op voorwaarde van anonimiteit, 2020-2021.
37. Videobeelden verstreckt door Charles Johnson.
38. Hoan Ton-That, e-mail aan Richard Schwartz en Charles Johnson, 23 november 2016. Verstreckt door Johnson, in bezit van de auteur.
39. Richard Schwartz, e-mail aan Hoan Ton-That en Charles Johnson, 23 oktober 2016. Verstreckt door Johnson, in bezit van de auteur.
40. Hoan Ton-That, e-mail aan Richard Schwartz en Charles Johnson, 23 november 2016. Verstreckt door Johnson, in bezit van de auteur.

4. Als het niet meteen lukt (1956-1991)

1. 'The New Normal: Phone Use Is Up Nearly 4-Fold Since 2019,' *Asurion*. Dit was gebaseerd op twee door Asurion bekostigde marktonderzoeken, het eerste in augustus 2019 onder 1998 Amerikaanse smartphonegebruikers en het tweede in maart 2022 onder 1965 Amerikaanse volwassenen.
2. Thomas Moller-Nielsen, 'What Are Our Phones Doing to Us?,' *Current Affairs*, 14 augustus 2022. Zie ook Aaron Smith, 'Chapter Two: Usage and Attitudes Toward Smartphones,' *Pew Research Center*, 1 april 2015.
3. John McCarthy et al., 'A Proposal for the Dartmouth Summer Research Project on Artificial Intelligence,' 31 augustus 1955, <http://jmc.stanford.edu/articles/dartmouth/dartmouth.pdf>.
4. De ontwikkeling van AI zoals beschreven in dit gedeelte is primair gebaseerd op

NOTEN

- twee boeken over dit onderwerp: Melanie Mitchell, *Artificial Intelligence: A Guide for Thinking Humans* (Londen: Picador, 2019); Cade Metz, *Genius Makers: The Mavericks Who Brought AI to Google, Facebook, and the World* (New York: Dutton, 2021).
5. In het voorstel werd verzocht om een ‘onderzoek naar artificiële intelligentie van twee maanden, met tien mensen’. Op een lijst van aanwezigen die Trenchard More, een van de deelnemers, heeft bijgehouden staan dertig mannen die gedurende uiteenlopende perioden deelnamen. Deze is gedocumenteerd door Grace Solomonoff, ‘Ray Solomonoff and the Dartmouth Summer Research Project in Artificial Intelligence, 1956,’ <http://raysolomonoff.com/dartmouth/dartray.pdf>. Bij de beroemdste foto van de mannelijke deelnemers uit die zomer wordt Marvin Minsky’s echtgenote als fotograaf vermeld, dus er was ten minste één vrouw aanwezig, hoewel ze niet als deelnemer werd beschouwd.
 6. Ibid.
 7. Ze wilden 13.000 dollar hebben, maar de Rockefeller Foundation gaf hen 7.500 dollar. Toelagedocument RSM #51, Rockefeller Archive, 28 december 1955.
 8. ‘Het AI-onderzoek splitste zich, misschien al vóór 1956, in benaderingen op basis van het zenuwstelsel imiteren en de bouwkundige benadering van kijken voor welke problemen de wereld mensen, dieren en machines stelt die proberen doelen te bereiken inclusief overleving.’ John McCarthy, ‘The Dartmouth Workshop – as Planned and as It Happened,’ 30 oktober 2006, Stanford University, <http://www-formal.stanford.edu/jmc/slides/dartmouth/dartmouth/node1.html>.
 9. In 2006 sprak de computeronderzoeker Terry Sejnowski Minsky aan tijdens de Q&A op een AI-conferentie. ‘Er bestaat een geloof in de neurale-netwerkgemeenschap dat jij de duivel bent die verantwoordelijk was voor de neurale-netwerkwinter,’ zei Sejnowski. Vervolgens vroeg hij hem of hij de duivel was. ‘Ja, ik ben de duivel,’ antwoordde Minsky. Terrence J. Sejnowski, *The Deep Learning Revolution* (Cambridge, MA: MIT Press, 2018), 258.
 10. De beschrijving van Bledsoes leven en werk is primair gebaseerd op twee documenten: Shaun Raviv, ‘The Secret History of Facial Recognition,’ *Wired*, 21 januari 2020; en Michael Ballantyne, Robert S. Boyer en Larry Hines, ‘Woody Bledsoe: His Life and Legacy,’ *AI Magazine* 17, nr. 1 (1996): 7-20.
 11. In een geschiedenis van de CIA, die in 1969 verscheen en die ik heb geraadpleegd via governmentattic.org, is sprake van ‘twee projecten op het gebied van patroonherkenning’ die de CIA heeft helpen opzetten, inclusief de ‘ontwikkeling van een door mensen gemaakte machine voor gezichtsherkenning’. ‘History of the Office of Research and Development, Volumes 1 through 6,’ door de CIA vrijgegeven op 11 november 2017.
 12. Shaun Raviv was zo vriendelijk digitale versies van papers en materialen uit Woody Bledsoes archief in de University of Texas met me te delen, waardoor ik me in dit gedeelte heb laten leiden.
 13. W.W. Bledsoe, ‘Proposal for a Study to Determine the Feasibility of a Simplified Face Recognition Machine,’ 30 januari 1963, Internet Archive, <https://archive.org/details/firstfacialrecognitionresearch/FirstReport/page/n1/mode/2up>.
 14. W.W. Bledsoe, ‘The Model Method of Facial Recognition,’ 12 augustus 1964, Internet Archive, <https://archive.org/details/firstfacialrecognitionresearch/FirstReport/page/n21/mode/2up>.
 15. Na een aanvraag om documenten over de aard van de band tussen de King-Hurley

NOTEN

- Research Group en de CIA, vertelde de CIA de aanvrager van overheidsdocumenten dat ze het bestaan van de groep kon bevestigen noch ontkennen, een antwoord dat de Glomar-respons wordt genoemd. Justine Lange, 'Relationship of King-Hurley Research Group and CIA,' MuckRock, 24 april 2014. Toen ik in 2021 bij de CIA een WOB-verzoek deed om informatie over documenten met betrekking tot Woody Bledsoe in te zien, keeg ik een vergelijkbaar antwoord. De dienst erkent niet officieel dat ze zijn onderzoek heeft bekostigd, maar de rol van King-Hurley als financiële stroman voor de CIA van 1955 tot 1969 staat beschreven in Bill Richards, 'Firm's Suits Against CIA Shed Light on Clandestine Air Force,' *The Washington Post*, 12 mei 1978; en Christopher Robbins, *The Invisible Air Force: The True Story of the Central Intelligence Agency's Secret Airlines* (Londen: Macmillan, 1981).
16. Ze noemen het een 'verzameling "standaardafstanden"'. W.W. Bledsoe en Helen Chan, 'A Man-Machine Facial Recognition System: Some Preliminary Results,' Panoramic Research, Inc., 1965. Beschikbaar in het University of Texas Archive.
 17. Ibid.
 18. 'NAACP: A Century in the Fight for Freedom,' Library of Congress, www.loc.gov/exhibits/naACP/the-civil-rights-era.html#obj13.
 19. Tony Capaccio, 'MLK's Speech Attracted FBI's Intense Attention,' *The Washington Post*, 27 augustus 2013; Beverly Gage, 'What an Uncensored Letter to M.L.K. Reveals,' *The New York Times*, 11 november, 2014; Sarah Pruitt, 'Why the FBI Saw Martin Luther King Jr. as a Communist Threat,' *History*, 24 juni 2021.
 20. Dit is gebaseerd op gesprekken met vele technologen die in computervisie zijn gespecialiseerd. Het paper van Kanade uit 1977 wordt algemeen erkend als de belangrijkste ontwikkeling in het vakgebied van gezichtsherkenning sinds het onderzoek van Bledsoe. Takeo Kanade, *Computer Recognition of Human Faces* (Basel: Birkhäuser Verlag, 1977).
 21. Beschrijvingen zijn deels gebaseerd op een gids voor de conventie die online beschikbaar is gemaakt door het Amerikaanse Ministerie van Buitenlandse Zaken en 'The 1970 Osaka World's Fair Was Something Else', Messynessy, 12 februari 2020.
 22. 'The History of NEC Technical Journal,' NEC, <https://www.nec.com/en/global/techrep/journal/history/index.html>; de auteur in gesprek met Takeo Kanade, 2021.
 23. Veel in dit gedeelte is gebaseerd op gesprekken van de auteur met Takeo Kanade, 2021.
 24. Zoals verteld door Takeo Kanade tijdens een gesprek met de auteur, 2021.
 25. Veel in dit gedeelte is gebaseerd op gesprekken van de auteur met Matthew Turk, 2020-2021.
 26. 'Engineers at Martin Marietta Put Their \$17-Million Experiment in ...,' UPI, 12 juli 1986. David Ake staat vermeld als auteur van het artikel, maar hij is een fotograaf en heeft het waarschijnlijk niet geschreven. Mogelijk had hij opdracht foto's te maken tijdens het evenement, maar hij kon zich dat niet meer herinneren.
 27. *DARPA, 1958-2018*, DARPA, 5 september 2018, https://www.darpa.mil/attachments/DARAPA60_publication-no-ads.pdf.
 28. Alex Roland en Philip Shiman, *Strategic Computing: DARPA and the Quest for Machine Intelligence, 1983-1993* (Cambridge, MA: MIT Press, 2002), 246.
 29. Volgens een rapport van DARPA uit 1983 was een van de doelstellingen van het Strategic Computing Initiative om 'een basis te vormen van ingenieurs en systeem-bouwers die bekend zijn met informatica en machine-intelligentietechnologie'. DARPA, *Strategic Computing: New-Generation Computing Technology: A Strate-*

NOTEN

- gic Plan for Its Development and Application to Critical Problems in Defense, 28 oktober, 1983, 62. <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA141982.pdf>, viii.
30. In 2019 werd bekend dat het MIT Media Lab donaties had aangenomen van de wegens kindermisbruik veroordeelde belegger Jeffrey Epstein. De overleden Minsky werd onderdeel van het schandaal nadat een slachtoffer van Epstein verklaarde dat haar was opgedragen seks te hebben met de MIT-hoogleraar toen zij zeventien en Minsky drieënzeventig was. Joi Ito, 'My Apology Regarding Jeffrey Epstein,' MIT, 15 augustus 2019, <https://www.media.mit.edu/posts/my-apology-regarding-jeffrey-epstein/>; Russell Brandom, 'AI Pioneer Accused of Having Sex with Trafficking Victim on Jeffrey Epstein's Island,' *The Verge*, 9 augustus 2019.
 31. Edward Dolnick, 'Inventing the Future,' *The New York Times*, 23 augustus 1987.
 32. 'MIT Artificial Intelligence Laboratory Robotic Arm (Minsky Arm),' MIT Museum, <https://webmuseum.mit.edu/detail.php?module=objects&type=popular&kv=67020>.
 33. 'Tot nu toe is niemand erin geslaagd visiemachines te bouwen die in de buurt komen van ons menselijk vermogen om gezichten van andere objecten van elkaar te onderscheiden – of zelfs maar honden en katten uit elkaar kunnen houden,' had Minsky geschreven in *The Society of the Mind*, zijn destijds nieuwe boek waarin hij speculeerde over de vraag hoe de menselijke hersenen werkten, deels op basis van zijn eigen pogingen om computers ertoe te brengen om het denken te simuleren. Marvin Minsky, *The Society of Mind* (New York: Simon & Schuster, 1988), 312.
 34. Sandy Pentland, e-mailcorrespondentie met de auteur in 2021.
 35. L. Sirovich en M. Kirby, 'Low-Dimensional Procedure for the Characterization of Human Faces,' *Journal of the Optical Society of America A* 4, nr. 3 (1987), 519-524.
 36. De auteur in gesprek met Matthew Turk. Zie ook James Roman, *Love, Light and a Dream: Television's Past, Present, and Future* (Westport, CT: Praeger, 1998).
 37. Vooruitlopend op het invasieve tracken op internet dat met de verschijning van computers en smartphones zou plaatsvinden, lanceerde Arbitron in 1987 het initiatief 'ScanAmerica'. Daarbij kregen huishoudens tot 400 dollar betaald om met een 'scanstokje' over de productcode van elk item dat ze kochten te zwaaien. Arbitron wilde van alle kanten bekijken welke advertenties een huishouden zag en wat het kocht – informatie waarvan het dacht dat die ongelooflijk veel waarde zou hebben voor adverteerders. Gek genoeg leken de journalisten die hierover schreven dat niet volslagen gestoord te vinden; bij een van de artikelen uit die tijd zat een video van een gelukkige huisvrouw in haar keuken die braaf de UPC-codes scande op alles wat ze zojuist in de supermarkt had gekocht. Bill Carter, 'And Arbitron Tries to Track Buying Habits,' *The New York Times*, 4 november 1991; Zie ook 'Can You Believe TV Ratings?,' *The Cutting Edge*, 1992, YouTube, <https://www.youtube.com/watch?v=N7LoUwOMZaA>.
 38. De auteur in gesprek met Matthew Turk, 2020.
 39. Volgens een onderzoek – Elinor McKone, Kate Crookes en Nancy Kanwisher, 'The Cognitive and Neural Development of Face Recognition in Humans,' *The Cognitive Neurosciences*, 4e ed., red. Michael S. Gazzaniga (Cambridge, MA: MIT Press, 2009), 467-482 – duurt het dagen voor een baby het gezicht van zijn moeder herkent, terwijl het volgens anderen – bijv. Francesca Simion en Elisa Di Giorgio, 'Face Perception and Processing in Early Infancy: Inborn Predispositions and Developmental Changes,' *Frontiers in Psychology* 6 (2015), 969 – slechts uren duurt.
 40. Dit is gebaseerd op een gesprek van de auteur met de cognitieve neurowetenschapper

NOTEN

- Michael Tarr, 2022, en e-mailcorrespondentie met MIT-docent Nancy Kanwisher, 2022. Zie ook Kanwishers lezing 'What You Can Learn from Studying Behavior' (video), nancysbraintalks, <https://nancysbraintalks.mit.edu/video/what-you-can-learn-studying-behavior>, 8 september 2014.
41. De auteur in gesprek met Michael Tarr, 2022. Zie ook Isabel Gauthier et al., 'Expertise for Cars and Birds Recruits Brain Areas Involved in Face Recognition,' *Nature Neuroscience* 3, nr. 2 (februari 2000).
 42. Oliver Sacks, *The Man Who Mistook His Wife for a Hat* (New York: Summit Books, 1985); Nederlandse vertaling: *De man die zijn vrouw voor een hoed hield*, vertaald door P.M. Moll-Huber (Amsterdam: Meulenhoff Informatief, 1986).
 43. Sirovich en Kirby, 'Low-Dimensional Procedure for the Characterization of Human Faces.'
 44. Rond dezelfde tijd maakte Nielsen, een concurrent van Arbitron, ook plannen bekend om gezichtsherkenningstechnologie te gebruiken om tv-kijkers te tracken, en werkte het aan de ontwikkeling daarvan met onderzoekers aan Princeton University. Tegenwoordig wedijveren zulke bedrijven met elkaar om te zien hoeveel van je activiteiten op internet ze kunnen tracken. Nielsen zit in die bedrijfstak in partnership met Arbitron, dat het in 2013 overnam. Bill Carter, 'TV Viewers, Beware: Nielsen May Be Looking,' *The New York Times*, 1 juni 1989.
 45. Matthew Turk en Alex Pentland, 'Eigenfaces for Recognition,' *Journal of Cognitive Neuroscience* 3, nr. 1 (1991): 71-86.
 46. Herinnering van Turk tijdens een gesprek met de auteur, 2020. De auteur heeft in 2021 ook per e-mail gecorrespondeerd met de computervisiepionier Robert Haralick. Hij herhaalde zijn twijfels dat het paper veel nieuws bevatte: 'Je kunt benaderingen diepzinnig en sexy laten klinken. Met eigenfaces kan dat ook. Hoofddcomponentenanalyse bestaat al een hele tijd.' Hij erkende wel dat de eigenfaces-techniek minder krachtige computers hielp om grote afbeeldingen te verwerken en 'betere antwoorden gaf dan de meeste concurrerende technieken uit die tijd'.
 47. Volgens Google Scholar is het paper 20.455 keer geciteerd. Geraadpleegd in februari 2023.
 48. De auteur in gesprek met Heather Douglas, 2022. Zie ook Heather Douglas, *Science, Policy, and the Value-Free Ideal* (Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 2009).
 49. 'Can You Believe TV Ratings?,' *The Cutting Edge*.
 50. In 2015 bracht Google een verbazingwekkende tool uit voor zijn app Photos die automatisch foto's kon sorteren aan de hand van wat erop stond. Het kon al je foto's met fietsen of al je foto's met eten groeperen. Maar de nieuwe tool maakte een ongelooflijk aanstootgevende fout: een Zwarte IT'er ontdekte dat foto's van hem en een vriendin, een Zwarte vrouw, als 'gorilla's' werden betiteld. Hij tweette een screenshot en schreef daaronder: 'Google Photos, y'all fucked up'. Google bood excuses aan, maar in plaats van het probleem te verhelpen dat Zwarte mensen werden geïdentificeerd als een andere soort, blokkeerde het zijn beeldherkenningsalgoritme om gorilla's te herkennen, evenals mensapen en chimpansees. Tom Simonite, 'When It Comes to Gorillas, Google Photos Remains Blind,' *Wired*, 11 januari 2018.

5. Een verontrustend voorstel

1. De auteur in gesprek met Charles Johnson, 2021. Johnson leverde ook foto's van die avond.

NOTEN

2. Tenzij anders vermeld, komen alle citaten van Charles Johnson in dit hoofdstuk uit gesprekken van de auteur met hem, 2021.
3. Suzanne Craig, 'Trump's Empire: A Maze of Debts and Opaque Ties,' *The New York Times*, 20 augustus 2016; Tina Nguyen, 'Is Donald Trump Not Really a Billionaire?,' *Vanity Fair*, 31 mei 2016; Russ Buettner en Charles V. Bagli, 'Donald Trump's Business Decisions in '80s Nearly Led Him to Ruin,' *The New York Times*, 3 oktober 2016; Nicholas Confessore en Binyamin Applebaum, 'How a Simple Tax Rule Let Donald Trump Turn a \$916 Million Loss into a Plus,' *The New York Times*, 3 oktober 2016.
4. 'Proud Boys,' Southern Poverty Law Center, <https://www.splcenter.org/fighting-hate/extremist-files/group/proud-boys>.
5. Gavin McInnes, 'Introducing: The Proud Boys,' *Taki's Magazine*, 15 september 2016, <https://archive.is/9Xs2K>. Zie ook Adam Leith Gollner, 'The Secret History of Gavin McInnes,' *Vanity Fair*, 29 juni 2021.
6. De beschrijving van de gebeurtenis is grotendeels ontleend aan een reclamefilmje van de organisatoren. In de aftiteling van de video, die bijna zes minuten duurt, wordt de filmmaker Pawl Bazile vermeld als regisseur en Jack Buckby en Gavin McInnes genoemd als producenten. Charles Johnson en Hoan Ton-That zijn aan het eind van de video te zien tussen het publiek dat 'USA! USA!' scandeert. Pawl BaZiLe, 'Proud Boy Magazine 2016 Election Night Party Goes Full America!!!,' YouTube, 10 november 2016, https://www.youtube.com/watch?v=hYYThd_J6U8.
7. Katie Reilly, 'Read Hillary Clinton's "Basket of Deplorables" Remarks About Donald Trump Supporters,' *Time*, 10 september 2016.
8. Dialoog uit BaZiLe, 'Proud Boy Magazine 2016 Election Night Party Goes Full America!!!'
9. Ibid.
10. Ibid.
11. 'Sinds 2001, toen het minder dan een miljoen dollar verdiende aan contracten met de federale overheid, heeft Blackwater meer dan een miljoen dollar ontvangen via dergelijke contracten.' 'Blackwater's Rich Contracts,' *The New York Times*, 3 oktober 2007.
12. 'Four Former Blackwater Employees Found Guilty of Charges in Fatal Nisur Square Shooting in Iraq,' United States Department of Justice, 22 oktober 2014, <https://www.justice.gov/opa/pr/four-former-blackwater-employees-found-guilty-charges-fatal-nisur-square-shooting-iraq>.
13. De auteur in gesprek met Charles Johnson, 2021.
14. Ibid. Erik Prince heeft zijn trip naar het restaurant met Johnson zelf ook beschreven, in een artikel dat een jaar later verscheen: 'Uiteindelijk heb ik een stel mensen, Charles [Johnson] en een stel willekeurige mensen – een van de gebroeders Baldwin – meegenomen naar een eettentje, waar we om iets van half zes 's ochtends ontbeten.' Ben Schreckinger, 'Inside Donald Trump's Election Night War Room,' *GQ*, 7 november 2017.
15. Volgens lookup.icann.org is Smartcheckr.com op 15 november 2016 om 17:04 uur UTC-tijd ingeschreven.
16. E-mails van Johnson, oprichtingsakte Smartcheckr, en bedrijfsregistraties van de staat New York, in het bijzonder een zoekopdracht in de New York Department of State Division of Corporations. Smartcheckr werd op 10 februari 2017 in de staat ge-registreerd als *domestic limited liability company*.

NOTEN

17. Deze omschrijving berust op bedrijfsdocumenten die rond die tijd zijn geproduceerd, inclusief een projectvoorstel met een screenshot van de zoekresultaten van de app en een beleggersmemorandum met een verzoek om twee miljoen dollar financiering, beide in bezit van de auteur. Hierin wordt één potentieel programma omschreven als 'rapporteren over individuen':

Binnen één seconde ontvangt de klant links naar de accounts op sociale media van het individu en een korte beschrijving van zijn of haar achtergrond plus waarschuwingen indien het individu is betrokken bij:

- activiteiten die gerelateerd zijn aan geweld, criminele bendes of drugs
- radicale politieke of religieuze activiteiten
- terrorisme-gerelateerde activiteiten
- eerdere reizen naar probleemlanden of -regio's

Het systeem kan ook een analyse van individuen bieden op basis van:

- nettowaarde
- financiële fraude
- arbeidsverleden & beroep
- gezondheid & fitness
- hobby's & nevenactiviteiten

Daarna gaat het verder.

18. Will Sommer, 'GOP Congressmen Meet with Accused Holocaust-Denier Chuck Johnson,' *Daily Beast*, 17 januari 2019. In het artikel wordt een foto getoond die de journalist Matt Fuller eerder die dag had getweet. Daarop loopt Johnson mee met de Republikeinse Congresleden Phil Roe (van Tennessee) en Andy Harris (Maryland). Muller vermeldde dat de Congresleden bleven wachten tot Johnson door de beveiliging heen was.
19. Ryan Mac en Matt Drange, 'A Troll Outside Trump Tower Is Helping to Pick Your Next Government,' *Forbes*, 9 januari 2017.
20. 'I'm Chuck Johnson, Founder of GotNews and WeSearchr.com. Ask Me Anything!,' reddit.com/r/altright, 27 januari 2017. De subreddit Altright is later verboden door Reddit, en de AMA is daar niet langer te lezen. Daarom heb ik die geraadpleegd via <https://archive.is/Rrawk>.
21. De auteur in gesprek met iemand die meewerkte aan het DeploraBall en sprak op voorwaarde van anonimiteit, 2021.
22. 'The DeploraBall', Eventbrite, <https://web.archive.org/web/20161228000726/https://www.eventbrite.com/e/the-official-deploraball-party-tickets-30173207877>.
23. De auteur in gesprek met Lacy MacAuley, 2021.
24. Daniel Lombroso en Yoni Appelbaum, "'Hail Trump!': White Nationalists Salute the President-Elect," *The Atlantic*, 21 november 2016.
25. Benjamin Freed, 'Activist Group: Stink-Bomb Plot Was Meant to Fool James O'Keefe,' *Washingtonian*, 16 januari 2017.
26. 'Part I: Hidden-Camera Investigation Exposes Groups Plotting Violence at Trump Inauguration,' Project Veritas, 16 januari 2017.
27. Valerie Richardson en Andrea Noble, 'Third Protester Pleads Guilty in Plot to Wreck Trump Inaugural Ball,' *Washington Times*, 8 maart 2017.
28. Rosie Gray, 'The "New Right" and the "Alt-Right" Party on a Fractious Night,' *The Atlantic*, 20 januari 2017.
29. Damon Linker, 'What American Conservatives Really Admire About Orbán's Hungary,' *The Week*, 10 augustus 2021.

NOTEN

30. Gareth Browne, 'Orban Is the Original Trump, Says Bannon in Budapest,' *The National*, 24 mei 2018.
31. Hoan Ton-That, e-mail aan Eugene Megyesy, 3 april 2017, verstrekt aan de auteur door Charles Johnson.
32. Na zijn jeugd in Hongarije verhuisde Soros naar het buitenland, werkte hij in het bankwezen, en werd hij uiteindelijk miljardair na het lanceren van zijn eigen hedgefund. Hij is het onderwerp van veel conservatieve samenzweringstheorieën. Emily Tamkin, 'Who's Afraid of George Soros?,' *Foreign Policy*, 10 oktober 2017.
33. Het jaar erop, in maart 2018, haalde de Open Society Foundations zijn medewerkers weg uit Boedapest nadat de regering een wet met de bijnaam 'Stop Soros' had aangenomen. 'De wetgeving, die een beroep doet op nationale veiligheidsbelangen, zou alle organisaties belemmeren om asielzoekers en vluchtelingen zonder toestemming van de overheid te adviseren of vertegenwoordigen,' schreef de organisatie op haar website. 'De overheid heeft aangegeven dat deze nieuwe wetten dienen om de werkzaamheden van toonaangevende Hongaarse mensenrechtenorganisaties en hun financiers, waaronder de Open Society Foundations, te stoppen.' 'The Open Society Foundations to Close International Operations in Budapest,' *Open Society Foundations*, 15 mei 2018.
34. Kirsten Grind en Keach Hagey, 'Why Did Facebook Fire a Top Executive? Hint: It Had Something to Do with Trump,' *The Wall Street Journal*, 11 november 2018.
35. Gideon Resnick en Ben Collins, 'Palmer Luckey: The Facebook Near-Billionaire Secretly Funding Trump's Meme Machine,' *Daily Beast*, 22 september 2016.
36. Nick Wingfield, 'Oculus Founder Plots a Comeback with a Virtual Border Wall,' *The New York Times*, 4 juni 2017.
37. Een van de eerste geautomatiseerde bots was de World Wide Web Wanderer, in 1993 gemaakt door een student aan het MIT die URL's catalogiseerde om de omvang van het uitdijende internet bij te houden. Dat 'ontketende een debat over de vraag of bots een positieve invloed op internet waren'. Dana Mayor, 'World Wide Web Wanderer Guide: History, Origin, & More,' *History-Computer*, 15 december 2022, <https://history-computer.com/world-wide-web-wanderer-guide/>.
38. Er zijn bedrijven die scrapers helpen onopgemerkt te blijven door hun webcrawlers digitale dekking te bieden. Een berucht voorbeeld is Hola, een bedrijf dat consumenten een gratis *virtual private network* (VPN) aanbod om hun sporen op internet te verbergen. Als een vrouw bijvoorbeeld de blog van een ex wilde lezen zonder dat ze zichtbaar was in de bezoekerslogs, kon ze de VPN van Hola gebruiken om haar internetverkeer om te leiden via een ander IP-adres en haar digitale voetafdrukken te verdoezelen. Maar daar stond wel iets tegenover: de miljoenen mensen die het 'gratis' privacytool gebruikten, gaven Hola toegang tot hun internetcontacten, en het bedrijf verdiende, zonder dat zijn gebruikers het wisten, geld door die contacten of 'proxy's' te verkopen aan mensen als Hoan Ton-That om hun bots te camoufleren.
39. Jaren later zei Eugene Megyesy dat hij zich Smartcheck en de pitch niet kon herinneren. E-mailcorrespondentie met de auteur in 2022. 'Misschien hebben ze dat gedaan, maar ik herinner me geen inhoud of wat voor reactie dan ook,' schreef hij.

6. De Snooper Bowl (2001)

1. GraphCo Technologies/Barry Hodge, 'On January 28th, Criminals No Longer Another Face in the Tampa Stadium Crowd,' *Viisage Technology*, 29 januari 2001, Way-

NOTEN

- back Machine, https://web.archive.org/web/20030811214704/http://www.viisage.com/january_29_2001.htm.
2. In het persbericht wordt deze uitspraak toegeschreven aan David Watkins, directeur van G-TEC.
 3. De auteur in gesprek met Tom Colatosti, 2022.
 4. De volgende twee artikelen worden in dit gedeelte geciteerd: Robert Trigaux, 'Cameras Scanned Fans for Criminals,' *St. Petersburg Times*, 31 januari 2001; Bob Kappstatter, 'Tampa Cops Recorded Every Fan's Face – Snooper Bowl,' *Daily News* (New York), 2 februari 2001.
 5. Lisa Greene, 'Face Scans Match Few Suspects,' *St. Petersburg Times*, 16 februari 2001.
 6. Joe Durkin, woordvoerder van de politie van Tampa, geciteerd in Louis Sahagun en Josh Meyer, 'Secret Cameras Scanned Crowd at Super Bowl for Criminals,' *Los Angeles Times*, 1 februari 2001.
 7. Bruce Schneier, *ibid*.
 8. Erwin Chemerinsky, *ibid*.
 9. 'Super Bowl Snooping,' *The New York Times*, 4 februari 2001.
 10. De auteur in gesprek met Tom Colatosti, 2022.
 11. Barnaby Feder, 'Maker of Crowd Scanner Is on the Defensive Again,' *The New York Times*, 18 februari 2002.
 12. 'ACLU Calls for Public Hearings on Tampa's "Snooper Bowl" Video Surveillance,' ACLU, 1 februari 2001.
 13. Howard Simon, geciteerd in Vickie Chachere, 'High-Tech Security System Makes Some Nervous of Big Brother,' Associated Press, 12 februari 2001.
 14. Angela Moore, 'Ybor's Eyes an Invasion, U.S. House Leader Says,' *St. Petersburg Times*, 3 juli 2001.
 15. 'Proliferation of Surveillance Devices Threatens Privacy,' ACLU, 11 juli 2001.
 16. GAO, brief in antwoord op Armeij. Onderwerp: Federal Funding for Selected Surveillance Technologies, U.S. Government Accountability Office, 14 maart 2002, <https://www.gao.gov/assets/gao-02-438r.pdf>.
 17. Charles Guenther, hoofd beveiliging van het Trump Marina Casino, geciteerd in Charles Piller, Josh Meyer en Tom Gorman, 'Criminal Faces in the Crowd Still Elude Hidden ID Cameras,' *Los Angeles Times*, 2 februari 2001.
 18. Edward Lewine, 'Face-Scan Systems' Use Debated,' *St. Petersburg Times*, 8 december 2001.
 19. Greene, 'Face Scans Match Few Suspects.'
 20. De auteur in gesprek met Joseph Atick, 2021.
 21. Passages uit Joseph Aticks dagboek, gedeeld met de auteur.
 22. De auteur in gesprek met Joseph Atick, 2021.
 23. Bruce Schneier, *Beyond Fear: Thinking Sensibly About Security in an Uncertain World* (New York: Copernicus, 2003), 38.
 24. Barry Steinhardt, geciteerd in Lewine, 'Face-Scan Systems' Use Debated'.
 25. Leonora LaPeter, 'Interest in Facial Scans Surges,' *St. Petersburg Times*, 20 september 2001.
 26. Mike Pheneger, geciteerd in *ibid*.
 27. 'Federal Funding for Selected Surveillance Technologies,' U.S. Government Accountability Office, 14 maart 2002, <https://www.gao.gov/products/gao-02-438r>.
 28. 'Technology Assessment: Using Biometrics for Border Security,' U.S. Government

NOTEN

- Accountability Office, 15 november 2002, <https://www.gao.gov/products/gao-03-174>.
29. Op dit moment was Visionics omgedoopt tot Identix.
 30. Volgens het GAO-rapport uit november 2002, *ibid.*, was Aticks systeem in 1998 geïnstalleerd, maar volgens een boek van *Washington Post*-journalist Robert O'Harrow is het in 1999 geïnstalleerd. Het was de eerste keer dat iets dergelijks werd ingezet, maar in de zomer van 2001 bevatte de database met onverlaten die het gezag probeerde te matchen slechts zestig mensen, dus het was eerder een noviteit dan een hulpmiddel bij de dagelijkse werkzaamheden van de beveiligingseenheid. Robert O'Harrow, Jr., *No Place to Hide* (New York: Free Press, 2005).
 31. De auteur in gesprek met Colatosti, 2022.
 32. 'NIST Timeline,' National Institute of Standards and Technology, <https://www.nist.gov/timelinelist>.
 33. De auteur in gesprek met P. Jonathon Phillips, 2020.
 34. 'Face Recognition Technology (FERET),' National Institute of Standards and Technology, <https://www.nist.gov/programs-projects/face-recognition-technology-feret>.
 35. Duane M. Blackburn, Mike Bone en P. Jonathon Phillips, 'Facial Recognition Vendor Test 2000: Evaluation Report,' Defense Technical Information Center, 16 februari 2001, <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA415962.pdf>.
 36. P. Jonathon Phillips et al., 'Face Recognition Vendor Test 2002: Evaluation Report,' National Institute of Standards and Technology, maart 2003, <https://nvlpubs.nist.gov/nistpubs/Legacy/IR/nistir6965.pdf>.
 37. 'Privacy Impact Assessment: Integrated Biometric System, U.S. Department of State,' november 2021, <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2022/02/Integrated-Biometric-System-IBS-PIA.pdf>.
 38. *Gass v. Registrar of Motor Vehicles*, Commonwealth of Massachusetts Appeals Court, 7 januari 2013.
 39. De auteur in gesprek met Patrick Grother, 2021. De rapporten concentreerden zich op de werking van gezichtsherkenning in het algemeen. Om te zien hoe goed ze werkte bij specifieke groepen mensen, zou een lezer het allerlaatste stuk van de langdurige rapporten van verkopers van gezichtsherkenningstechnologie nauwkeurig hebben moeten bestuderen. Daarin stonden de differentiële prestaties nauwkeurig aangegeven op grafieken van de prestaties van elk algoritme in een waaier van categorieën, inclusief geslacht en leeftijd, maar voor leken werden die niet eenvoudig uitgelegd.
 40. *Combined DNA Index System: Operational and Laboratory Vulnerabilities*, Audit Report 06-32, U.S. Department of Justice, Office of the Inspector General, Audit Division, mei 2006, <https://oig.justice.gov/reports/FBI/a0632/final.pdf>; 'Status of IDENT/IAFIS Integration,' U.S. Department of Justice, 7 december 2001, <https://oig.justice.gov/reports/plus/e0203/back.htm>.
 41. In 2005 hadden wetshandhavinginstanties de vingerafdrukkendatabase meer dan honderd miljoen keer gebruikt en had de DNA-database hits opgeleverd in bijna dertigduizend onderzoeken. 'Fingerprint System Developed by Lockheed Martin Helps FBI Reach Milestone of 100 Million Print Searches,' Lockheed Martin, 22 augustus 2005; 'Combined DNA Index System Operational and Laboratory Vulnerabilities,' Audit Report 06-32, U.S. Department of Justice, Office of the Inspector General, mei 2006.
 42. Patrick J. Grother, George W. Quinn en P. Jonathon Phillips, 'Multiple-Biometric

NOTEN

- Evaluation (MBE) 2010: Report on the Evaluation of 2D Still-Image Face Recognition Algorithms,' National Institute of Standards and Technology, 24 augustus 2011, <https://nvlpubs.nist.gov/nistpubs/Legacy/IR/nistir7709.pdf>, 56.
43. P. Jonathon Phillips et al., 'An Other-Race Effect for Face Recognition Algorithms,' *ACM Transactions on Applied Perception* (2009), <https://www.nist.gov/publications/other-race-effect-face-recognition-algorithms>.
 44. 'What Is IPSFRP?,' FBI, geraadpleegd via de Electronic Frontier Foundation en beschikbaar op 'FBI NGI Description of Face Recognition Program,' <https://www EFF.org/document/fbi-face-recognition-documents>.
 45. Kelly Bauer, 'Facial Recognition Software Used to Bust Rush Street Bank Robber, Feds Say,' DNA Info, 10 juni 2016; Sun-Times Wire, 'Serial Chicago Bank Robber Gets 108 Months in Prison for String of Heists,' *Chicago Sun-Times*, 15 februari 2018; Ryan Lucas, 'How a Tip – and Facial Recognition Technology – Helped the FBI Catch a Killer,' NPR, 21 augustus 2019.
 46. Het argument dat de werking van gezichtsherkenning algoritmes in de echte wereld moet worden getest, en niet alleen in laboratoria, heeft Inioluwa Deborah Raji uitstekend verwoord in geschrifte, tijdens lezingen en tijdens gesprekken met de auteur, 2022.

7. De supercomputer onder het bed

1. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2021.
2. De auteur in gesprek met Charles Johnson, 2021.
3. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2021.
4. Cade Metz, *Genius Makers: The Mavericks Who Brought AI to Google, Facebook, and the World* (New York: Dutton, 2021).
5. Brandon Amos, Bartosz Ludwiczuk en Mahadev Satyanarayanan, 'OpenFace: A General-Purpose Face Recognition Library with Mobile Applications,' Carnegie Mellon University, juni 2016, <https://elijah.cs.cmu.edu/DOCS/CMU-CS-16-118.pdf>.
6. Toen ze daarover hoorde, barstte Heather Douglas, een moraalwetenschappelijk filosoof, in lachen uit. 'Dat is geweldig als je een contract hebt en een jurist die je wilt inhuren om mensen op te sporen,' zei ze. Maar ja, 'Hoe span je een proces aan tegen China?' In haar boek *Science, Policy, and the Value-Free Ideal* heeft ze beschreven hoe wetenschappers zich geen rekenschap gaven van de gevolgen die hun werk buiten het laboratorium had. Van de fysici in het Manhattan Project die de atombommen maakten die de Amerikaanse regering op Hiroshima en Nagasaki liet vallen tot de artsen die syfilis onbehandeld lieten om het verloop van de ziekte te bestuderen bij Zwarte patiënten in het Tuskegee Institute, hebben wetenschappelijke onderzoekers op jacht naar het onbekende door de eeuwen heen keer op keer, tot elke prijs, voorrang gegeven aan kennis. In de afgelopen twee decennia heeft Douglas gezien dat verantwoording afleggen de kop opsteekt in de natuurkunde, geneeskunde en biologie, waarbij bijvoorbeeld vangrails worden opgezet rond het genetisch modificeren van menselijke embryo's. Maar in de informatica is die rekenschap er nog niet helemaal. 'OpenFace,' GitHub, <https://cmusatyalab.github.io/openface/>; De auteur in gesprek met Douglas, 2022.
7. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2021.
8. E-mailcorrespondentie van de auteur met Terence Z. Liu, oktober 2021.
9. Steve Lohr, 'Move Over, China: U.S. Is Again Home to World's Speediest Supercom-

NOTEN

- puter,' *The New York Times*, 8 juni 2018.
10. E-mailcorrespondentie van de auteur met Terence Z. Liu, oktober 2021.
 11. 'Hij jatte ook – grappig verhaal – een hoop computertijd op hun supercomputer waar-op hij promoveerde. Dus dat hielp in de begintijd bij het bouwen van het neurale netwerk.' De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2020.
 12. E-mailcorrespondentie van de auteur met Terence Z. Liu, oktober 2021.
 13. 'Ik weet niets van een supercomputer die hij heeft gebouwd toen hij hier was.' E-mailcorrespondentie van de auteur met Sanjay Khare, docent aan de faculteit Natuurkunde en Astronomie aan de University of Toledo, 2022.
 14. 'Terence is echt snel met wiskundige dingen,' zei Ton-That. 'Dan neemt hij wat ik vind en heeft hij een beter idee over hoe je dat realiseert, stemt hij de parameters af, knobbelt hij de juiste verliesfuncties uit en test hij die.' De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2021.
 15. 'MS-Celeb-1M: Challenge of Recognizing One Million Celebrities in the Real World,' Microsoft, 29 juni 2016. Zie ook Yandong Guo et al., 'Ms-celeb-1m: A Dataset and Benchmark for Large-Scale Face Recognition,' Computer Vision-ECCV 2016, 14th European Conference, Amsterdam, The Netherlands, 11-14 oktober, 2016, Proceedings, Part III, 14, Springer International Publishing, 2016.
 16. Adam Harvey en Jules LaPlace, 'MS-CELEB-1M', Exposing.ai, 2021.
 17. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2021.
 18. Wayback Machine, <https://web.archive.org/web/20170623075224/http://terencez.lingrok.io/facesearch/>.
 19. Davis King, @nulhom, Twitter, 15 juni 2017, <https://twitter.com/nulhom/status/875427341538910208>.
 20. Emma Roller, 'The Spawn of Facebook and PayPal,' Slate, 5 augustus 2013; Eric Levenson, 'Why the Venmo Newsfeed Is the Best Social Network Nobody's Talking About,' *The Atlantic*, 29 april 2014.
 21. Bezorgde technologen verzonnen voortdurend stunts om mensen duidelijk te maken hoe kwetsbaar ze op Venmo waren. Twee programmeurs maakten een site die Vicemo heette: een verzameling openbare transacties die ze van Venmo hadden gescrept en waarin 'drugs, drank en seks' werden genoemd. Een andere programmeur verzamelde in 2017 meer dan 200 miljoen openbare transacties voor haar internet-project 'Public by Default', waarin ze licht wierp op een uitvoerige correspondentie van een stel dat in vechtscheiding lag en op expliciete Venmo-verzoeken van een drugsdealer aan zijn klanten.
 22. Een hoogleraar, Joseph Turow, heeft dit als eerste bestudeerd. Toen hij al in 2003 de mening van thuisgebruikers van internet over het privacybeleid peilde, geloofde 57 procent van hen dat een website met een privacybeleid hun persoonlijke informatie niet met derden zou delen. Toen het Pew Research Center een decennium later Amerikanen een variant op die vraag stelde, zei 52 procent van hen wederom ten onrechte dat een privacybeleid betekent dat een bedrijf vertrouwelijk zal omgaan met persoonlijke informatie. Helaas is dat niet zo. 'De helft van de Amerikanen weet niet wat een privacybeleid inhoudt,' verklaarde Pew in 2014. Joseph Turow, 'Americans Online Privacy: The System Is Broken,' Annenberg Public Policy Center, University of Pennsylvania, juni 2003; Aaron Smith, 'Half of Online Americans Don't Know What a Privacy Policy Is,' Pew Research Center, 4 december 2014.
 23. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2021.
 24. Ibid.

NOTEN

25. Venmo trof pas in 2021 serieuze maatregelen om gebruikersprofielen te beschermen, nadat journalisten van BuzzFeed News erin slaagden de bankrekeningen van president Joe Biden en zijn vrouw Jill Biden te vinden. De journalisten lieten zien dat het mogelijk was de gehele familie Biden, hun vrienden en hun zakenpartners in kaart te brengen – een gevaar voor de nationale veiligheid – omdat hun vriendenlijsten zichtbaar waren. Daarna maakte Venmo bekend dat het de contacten van zijn gebruikers privé zou maken en transacties niet langer aan de wereld zou tonen. Er was een telefoontje van de geheime dienst voor nodig om te zorgen dat het bedrijf privacyproblemen serieus ging nemen.
26. Hoan Ton-That, e-mail aan Charles Johnson en Richard Schwartz, 8 juni 2017. Verstrekt door Johnson, in bezit van de auteur.
27. Hoan Ton-That, e-mail aan Palmer Luckey en Charles Johnson, 13 juni 2017. Verstrekt door Johnson, in bezit van de auteur.
28. Hoan Ton-That, e-mail aan Peter Thiel en Charles Johnson, 14 juni 2017. Verstrekt door Johnson, in bezit van de auteur.
29. ‘Peter vroeg me om contact op te nemen over een mogelijke investering van 200 duizend dollar in de financieringsronde van Smartcheckr. Hebben jullie een pitchdeck, lijst van voorwaarden en/of beleggingsdocumenten die ik kan bekijken?’ Bryce Steeg, e-mail aan Hoan Ton-That, 20 juli 2017, dezelfde dag doorgestuurd aan Charles Johnson. Verstrekt door Johnson, in bezit van de auteur.
30. De auteur in gesprek met Sam Waxman, 2022.
31. Oprichtingsakte van Smartcheckr Corp, Inc., State of Delaware Secretary of State Division of Corporations, 3 augustus 2017.
32. De auteur in gesprek met Charles Johnson, 2021-2022.
33. Hoan Ton-That, e-mail aan Palmer Luckey en Charles Johnson, 14 augustus 2017. Verstrekt door Johnson, in bezit van de auteur.
34. Clearview AI Investor Deck, juli 2018. In bezit van de auteur.
35. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2020.

8. De enige man die het zag aankomen (2006-2008)

1. De auteur in gesprek met James Ferg-Cadima, 2021. Veel informatie in dit hoofdstuk is gebaseerd op Ferg-Cadima’s herinneringen aan deze periode en is bevestigd door Adam Schwartz, die met Ferg-Cadima heeft samengewerkt.
2. De auteur in gesprek met James Ferg-Cadima, 2021.
3. Deze wet is in 2008 aangenomen. ‘The Genetic Information Nondiscrimination Act of 2008,’ U.S. Equal Employment Opportunity Commission.
4. Deze wet is in 2007 aangenomen en trad in 2009 in werking. ‘80[R] HB 2278 – Enrolled Version,’ <https://capitol.texas.gov/tlodocs/80R/billtext/html/HB02278F.HTM>.
5. De auteur in gesprek met James Ferg-Cadima, 2021.
6. ‘Pay By Touch,’ Crunchbase; Becky Bergman, ‘Pay By Touch Sees Biometrics as Key to Secure Transactions,’ *Silicon Valley Business Journal*, 19 juni 2005; Ben Worthen, ‘Another Hot New Technology Turns Cold,’ *The Wall Street Journal*, 19 maart 2008.
7. De auteur in gesprek met James Ferg-Cadima, 2021.
8. ‘Vijf schuldeisers spanden een proces aan tegen Rogers, maar sommige van hen hadden volgens de documentatie moeite om hun geld te innen. [...] Rogers had ook conflicten met vrouwen. In 1997 beschuldigde een vriendin hem ervan dat hij haar hoofd tegen het portierraam sloeg tijdens een ruzie in Rogers’ BMW sedan, volgens

NOTEN

- een proces verbaal dat tijdens de rechtszaken werd geciteerd. Hij bekende schuld aan verstoring van de openbare orde.' Lance Williams, 'How "Visionary" Raised – and Lost – a Fortune,' *San Francisco Chronicle*, 7 december 2008.
9. Matt Marshall, 'Pay By Touch in Trouble, Founder Filing for Bankruptcy,' *VentureBeat*, 12 november 2007; Brad Meikle, 'Pay By Touch Faces Bankruptcy Petition,' *Buyouts*, 19 november 2007.
 10. De auteur in gesprek met James Ferg-Cadima, 2021.
 11. Andrea Peterson, 'OPM Says 5.6 Million Fingerprints Stolen in Cyberattack, Five Times as Many as Previously Thought,' *The Washington Post*, 23 september 2015.
 12. De auteur in gesprek met James Ferg-Cadima, 2021.
 13. Nicholas Carlson, 'Pay By Touch to Close Up Shop?,' *Gawker*, 9 november 2007.
 14. De auteur in gesprek met Ajay Amlani, 2021. Amlani werkte in die periode voor Pay By Touch.
 15. *KOK Sheridan Way Investments, LLC v. Solidus Networks, Inc. DBA Pay-by-Touch*, Hoogerechtshof van Californië, 30 juni 2009.
 16. De auteur in gesprek met Amlani, 2021.
 17. Ibid. Zie ook Hutch Carpenter, 'Farewell, Pay By Touch, Farewell,' *I'm Not Actually a Geek*, 19 maart 2008.
 18. De auteur in gesprek met James Ferg-Cadima, 2021.
 19. '740 ILCS 14/Biometric Information Privacy Act,' Illinois Compiled Statutes, Illinois General Assembly, <https://www.ilga.gov/legislation/ilcs/ilcs3.asp?ActID=3004&ChapterID=57>.
 20. De auteur in gesprek met James Ferg-Cadima, 2021.
 21. De auteur in gesprek met James Ferg-Cadima, 2021.
 22. De wet werd op 10 juli 2008 aangenomen in zowel het Congres als de Senaat. *Legislative Synopsis and Digest of the Ninety-fifth General Assembly*, <https://www.ilga.gov/ftp//Digest/95thFinalDigest.pdf>.
 23. De auteur in gesprek met Albert Gidari, 2021.
 24. 'Pay By Touch Fades into History as Lenders Buy Core Assets,' *Digital Transactions*, 7 april 2008.
 25. De auteur in gesprek met Ajay Amlani, 2021.
 26. 'Kroger Announces Acquisition of YOU Technology,' *Cision*, 11 februari 2014; 'Inmar Rebrands to Inmar Intelligence,' *Inmar Intelligence*, 27 januari 2020.
 27. De auteur in gesprek met James Ferg-Cadima, 2021.

9. Dood aan Smartcheckr

1. De auteur in gesprek met Holly Lynch, 2020-2021.
2. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, Richard Schwartz en Charles Johnson. Het verhaal put ook informatie uit een bedrijfsdocument dat was gemaakt voor potentiële beleggers, in bezit van de auteur.
3. Holly Lynch' herinnering aan het gesprek tijdens een gesprek met de auteur, 2020.
4. De auteur in gesprek met Holly Lynch, 2021.
5. Dat was waar. Voor de tussentijdse verkiezingen van 2018 had een recordaantal vrouwen zich kandidaat gesteld. Een andere politieke nieuwkomer, Alexandria Ocasio-Cortez, een voormalige barvrouw van 29 met socialistische opvattingen, was kandidaat in het congresdistrict naast dat van Lynch. Ocasio-Cortez, met de bijnaam AOC, had nauwelijks financiering, maar ze versloeg vervolgens de op twee na machtigste

NOTEN

- Democraat in het Congres, die net als Nadler die zetel twintig jaar had behouden.
6. De auteur in gesprek met Holly Lynch, 2021.
 7. Rekening Veritas Strategic Partners, oktober 2017; rekening Veritas Strategic Partners t.a.v. Richard Schwartz, november 2017. In bezit van de auteur.
 8. De auteur in gesprek met Holly Lynch, 2021.
 9. Richard Schwartz, e-mail aan Holly Lynch, 21 oktober 2017. Verstrekt door Lynch, in bezit van de auteur.
 10. Rekening Infomentum LLC, gericht aan Richard Schwartz bij Veritas Strategic Partners, 30 oktober 2017. In bezit van de auteur.
 11. E-mail met memo over opiniepeilinganalyse van Infomentum aan Hoan Ton-That, Richard Schwartz en Douglass Mackey, 9 november 2017. In bezit van de auteur.
 12. Herinneringen van Holly Lynch aan dit gesprek tijdens een gesprek met de auteur, 2021.
 13. De auteur in gesprek met Daniel Kreiss, een hoogleraar aan de University of North Carolina in Chapel Hill die onderzoek doet naar het gebruik van data door politieke campagnes, 2021.
 14. Alex Hern, 'Cambridge Analytica: How Did It Turn Clicks into Votes?', *The Guardian*, 6 mei 2018; Brian Resnick, 'Cambridge Analytica's "Psychographic Microtargeting": What's Bullshit and What's Legit', *Vox*, 26 maart 2018; Timothy Revell, 'How Facebook Let a Friend Pass My Data to Cambridge Analytica', *New Scientist*, 16 april 2018.
 15. Issie Lapowsky, 'What Did Cambridge Analytica Really Do for Trump's Campaign?', *Wired*, 26 oktober 2017.
 16. Herinneringen van Holly Lynch in gesprek met de auteur, 2021.
 17. De auteur in gesprek met Holly Lynch, 2021.
 18. David Weigel, 'Ryan's 'Pro-white' Primary Foe Denounced by Breitbart After His Anti-Semitic Tweets', *The Washington Post*, 27 december 2017.
 19. 'Smartcheckr Consulting Group,' in bezit van de auteur en beschikbaar op Wayback Machine, <https://web.archive.org/web/20190423184841/https://christophercantwell.com/wp-content/uploads/2018/04/Smartcheckr-Paul-Nehlen-Oct-19.pdf>.
 20. *The Radical Agenda* van Christopher Cantwell, 3 april 2018, later van internet verwijderd. Over Douglass Mackey zei Paul Nehlen: 'Hij nam contact met me op via iemand anders en zei: "Ik zou graag wat consultancywerk met jullie willen doen. Het zal ongeveer 2500 dollar per maand kosten." Ik keek ernaar, hij pitchte het aan mij en ik dacht: deze vent probeert me toverbonden te verkopen. Daar ben ik het niet mee eens. Ik geloof niet dat het gaat werken. [...] Maar ik dacht, laat ik die vent een kans geven en ik bood hem drie maanden volledige toegang tot mijn Facebook via Business Manager. [...] Hij heeft niets uitgevoerd, hij heeft absoluut niets uitgevoerd.' Het rapport van de campagne-uitgaven van Paul Nehlen, via de FEC, bevatte geen enkele betaling aan Mackey, Veritas Strategic Partners of Smartcheckr.
 21. Toen het bedrijf jaren later werd gevraagd over het Nehlen-incident, zei de woordvoerder dat Mackey enige tijd consultant van het bedrijf was geweest, dat het bedrijf niet van zijn alter ego af had geweten en dat hij een 'niet-geautoriseerd voorstel' aan Nehlen had gestuurd. Ton-That zei dat 'de technologie die in het voorstel wordt beschreven niet eens bestond'. (Met haar vermoeden dat ze werd misbruikt zat Holly Lynch er dus niet zover naast.)
 22. Luke O'Brien, 'Trump's Most Influential White Nationalist Troll Is a Middlebury Grad Who Lives in Manhattan', *HuffPost*, 5 april 2018.

NOTEN

23. Jaren later, in januari 2021, werd Mackey alias Vaughn aangeklaagd wegens verkiezings-inmenging, een federaal misdrijf, omdat hij had getweet dat stemmers op Hillary Clinton lange rijen konden vermijden door per sms of op sociale media te stemmen en de middelen daarvoor te verschaffen. Dat is uiteraard geen legale manier om te stemmen. Volgens federale aanklagers hebben minstens 4900 mensen daadwerkelijk ge-sms't naar het nummer dat hij had vermeld bij Clintons naam. 'Social Media Influencer Charged with Election Interference Stemming from Voter Disinformation Campaign,' U.S. Department of Justice, 27 januari 2021, <https://www.justice.gov/opa/pr/social-media-influencer-charged-election-interference-stemming-voter-disinformation-campaign>.
24. Zanting, 'Rudy Giuliani Ex-Advisor Richard Schwartz Worked With the Alt-Right,' AnimeRight News, 7 mei 2018, <https://web.archive.org/web/20190330154815/https://animeright.news/zanting/rudy-giuliani-ex-advisor-richard-schwartz-worked-with-the-alt-right/>.
25. Een van de eerste hits op Google voor 'Smartcheckr' was Eyes on the Right, 'The Alt-Right Continues to Disintegrate After White Nationalist Troll "Ricky Vaughn" Gets Unmasked,' Angry White Men, 6 april 2018, <https://angrywhitemen.org/2018/04/06/the-alt-right-continues-to-disintegrate-after-white-nationalist-troll-ricky-vaughn-gets-unmasked/>. Reageerders op 4Chan discussieerden er ook over, <https://archive.4plebs.org/pol/thread/169758083/>.
26. Ton-That en Schwartz wilden geen commentaar geven op deze episode uit de geschiedenis van hun bedrijf. Ton-That zei dat ze de naam alleen van Smartcheckr in Clearview AI hadden veranderd omdat het een 'betere merknaam' was. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That for *The New York Times*, 2020.
27. Door de auteur gezocht met Google, 2019.
28. Sapna Maheshwari, 'Richard J. Schwartz, Who Expanded Jonathan Logan's Dress Empire, Dies at 77,' *The New York Times*, 5 oktober 2016.
29. Op WHOIS is te zien dat Clearview.ai op 16 december 2017 is geregistreerd.
30. De auteur in gesprek met Sam Waxman, 2022.
31. Zoals verteld door Charles Johnson in gesprek met de auteur, 2021.
32. De auteur in gesprek met Richard Schwartz, 2021.
33. De auteur in gesprek met Charles Johnson, 2021.
34. Het Congresslid uit Florida was Matt Gaetz. 'GOP Lawmaker Condemned for Inviting Holocaust Denier to State of the Union,' *The Guardian*, 1 februari 2018.
35. E-mails door Charles Johnson verstrekt aan de auteur.
36. Hoan Ton-That, e-mail aan Charles Johnson, 23 juni 2018. Verstrekt door Johnson, in bezit van de auteur.
37. De auteur in gesprek met Sam Waxman, 2022.
38. Hoan Ton-That, e-mail aan Charles Johnson, 25 november 2018. Verstrekt door Johnson, in bezit van de auteur.
39. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2021.

Deel II: Technisch welbehagen

10. Een brug te ver voor Google (2009-2011)

1. Google, 'Google Goggles,' YouTube, 7 december 2009, <https://www.youtube.com/watch?v=HhgfzozPmH4>.
2. David Pierce, 'How Google Goggles Won, Then Lost, the Camera-First Future,' *Wired*, 27 oktober 2017.

NOTEN

3. Mark Milian, 'Google Making App That Would Identify People's Faces,' CNN, 31 maart 2011.
4. Hartmut Neven geciteerd in ibid.
5. 'Celebrating 15 Years of Street View,' Google, <https://www.google.com/streetview/anniversary/>.
6. Siva Vaidhyanathan, *The Googlization of Everything (And Why We Should Worry)*, herziene editie. (Berkeley: University of California Press, 2012), p. 98.
7. Motivering, *Boring v. Google Inc.*, Amerikaans Hof van Beroep voor het 3^e Circuit, 28 januari 2010.
8. 'Street View: Exploring Europe's Streets with New Privacy Safeguards,' Google Europe Blog, 12 juni 2009.
9. 'How Many German Households Have Opted-Out of Street View?,' Google Europe Blog, 21 oktober 2010.
10. 'Street View,' Deutsche Welle, 23 november 2010, <https://www.dw.com/en/wayward-google-fans-pelt-houses-with-eggs/a-6258069>.
11. Milian, 'Google Making App That Would Identify People's Faces.'
12. 'Picasa Refresh Brings Facial Recognition,' TechCrunch, 2 september 2008.
13. Vlad Savov, 'Google Working on a Face Recognition App That Leads to Your Personal Info? [Update: Google Says "No"],' Engadget, 31 maart 2011; Hayley Tsukayama, 'Google Denies CNN Report of Facial Recognition App,' *The Washington Post*, 31 maart 2011.
14. 'D9 Video: Eric Schmidt on Privacy,' *The Wall Street Journal*, 1 juni 2011. Zie ook: Bianca Bosker, 'Facial Recognition: The One Technology Google Is Holding Back,' *Huffington Post*, 1 juni 2011.
15. Jason Beahm, 'Google Buzz Lawsuit Settles,' FindLaw, 4 november 2010.
16. Hoewel Google beweerde de gegevens per ongeluk te hebben verzameld, kwam het schandaal met de Street View-auto's, in de pers ook wel de Wi-Spy-affaire genoemd, het bedrijf op talrijke boetes te staan. Aankondiging van boete wegens geconstateerde schending door Google Inc., Federal Communications Commission, 31 april 2012.
17. De auteur in gesprek met Henry Schneiderman, 2020.
18. Henry Rowley, Shumeet Baluja en Takeo Kanade, 'Neural Network-Based Face Detection,' *IEEE Transactions on Pattern Analysis and Machine Intelligence* 20, nr. 1 (1998), p. 23-38.
19. Henry Schneiderman, 'A Statistical Approach to 3D Object Detection Applied to Faces and Cars,' proefschrift, Carnegie Mellon University, 10 mei 2000.
20. De auteur in gesprek met Henry Schneiderman, 2020.
21. De auteur in gesprek met Henry Schneiderman, 2020.
22. 'Het in 2004 met overheidsgeld op Carnegie Mellon University ontwikkelde, toonaangevende algoritme Pittsburgh Pattern Recognition (Pitt Patt) werd door verschillende veiligheidsdiensten en overheids- en politieorganisaties verfijnd zodat het beter aansloot bij hun beoogde toepassingen.' 'History of NIJ Support for Face Recognition Technology,' National Institute of Justice, 2020, <https://nij.ojp.gov/topics/articles/history-nij-support-face-recognition-technology>.
23. De auteur in gesprek met een voormalig IARPA-wetenschapper die wenst anoniem te blijven, 2021.
24. Enige jaren later, in 2013, werden twee zelfgemaakte bommen tot ontploffing gebracht bij de marathon van Boston, met drie doden en honderden gewonden tot ge-

NOTEN

- volg. Er volgde een chaotische klopjacht op de daders, twee broers van 26 en 19 jaar, die tien jaar eerder naar Amerika waren gemigreerd. Schneiderman kreeg te horen dat PittPatt een rol had gespeeld bij de klopjacht.
25. De auteur in gesprek met Alessandro Acquisti, 2021.
 26. Deze term is in 2001 gemunt door Barry Brown, een wetenschapper van Hewlett-Packard die in gesprek ging met mensen voor wie het internet nieuw was en die zich zorgen maakten over de mogelijkheid dat bedrijven hun surfgedrag zouden volgen. Brown vroeg hen vervolgens of ze ook niet in het bezit waren van klantenkaarten waarmee winkels hun koopgedrag konden volgen, waarop zij aangaven van wel, omdat ze de kortingen die ermee gepaard gingen op prijs stelden. Barry Brown, 'Studying the Internet Experience,' HP Laboratories Bristol, 26 maart 2001.
 27. Peter Steiner, 'On the Internet, Nobody Knows You're a Dog,' *The New Yorker*, 5 juli 1993.
 28. Eric Eldon, 'New Facebook Statistics Show Big Increase in Content Sharing, Local Business Pages,' *Adweek*, 15 februari 2010.
 29. 'WikiLeaks Revelations Only Tip of Iceberg – Assange,' RT, 2 mei 2011.
 30. Anthony Ha, 'Author Clara Shih on the Facebook Era, and What It Means for Businesses,' *VentureBeat*, 29 maart 2009.
 31. Stephanie Rosenbloom, 'On Facebook, Scholars Link Up with Data,' *The New York Times*, 17 december 2007.
 32. Ralph Gross en Alessandro Acquisti, 'Information Revelation and Privacy in Online Social Networks,' Verslag van de ACM-workshop 'Privacy in the Electronic Society', 2005.
 33. De auteur in gesprek met Alessandro Acquisti, 2021.
 34. Alessandro Acquisti, Ralph Gross en Fred Stutzman, 'Faces of Facebook: Privacy in the Age of Augmented Reality,' presentatie op Black Hat, 2012, <https://www.blackhat.com/docs/webcast/acquisti-face-BH-Webinar-2012-out.pdf>.
 35. De auteur in gesprek met Alessandro Acquisti, 2021.
 36. Alessandro Acquisti geciteerd in Kashmir Hill, 'Hello, Stranger,' *Forbes*, 24 augustus 2011.
 37. 'We are happy to announce that Pittsburgh Pattern Recognition has been acquired by Google!' PittPatt via Wayback Machine, <https://web.archive.org/web/20110824231552/https://www.pittpatt.com/>. Zie ook: James Niccolai, 'Google Buys Facial Recognition Company PittPatt,' *CSO Online*, 22 juli 2011.
 38. De auteur in gesprek met Henry Schneiderman, 2021.
 39. Schneidermans gedachten zoals hij die zich herinnerde in een gesprek met de auteur, 2021.
 40. De auteur in gesprek met een voormalig werknemer van Google die wenst anoniem te blijven, 2020.
 41. Ibid.
 42. 'Audience Attendance Monitoring Through Facial Recognition,' patent van Google, aangevraagd op 7 augustus 2014 en toegekend op 20 november 2018, <https://patents.google.com/patent/US10134048B2>. Zie ook: 'Automatic Transition of Content Based on Facial Recognition,' patent van Google, aangevraagd op 4 september 2012 en toegekend op 24 februari 2014, <https://patents.google.com/patent/US8965170B1>.
 43. 'Monitoring and Reporting Household Activities in the Smart Home According to a Household Policy,' patent van Google, aangevraagd op 5 maart 2015 en toegekend op 16 januari 2018, <https://patents.google.com/patent/US20160261932A1>.

NOTEN

44. Alessandro Acquisti tijdens een presentatie voor de Federal Trade Commission, 8 december 2011, https://www.FTC.gov/sites/default/files/documents/videos/facts-session-3/4/120811_FTC_sess3.pdf.

11. Op zoek naar de ware

1. De auteur in gesprek met David Scalzo, 2021.
2. David Scalzo's herinnering aan het gesprek in ibid.
3. De beschrijving van de pitch is gebaseerd op ibid. en op door het bedrijf opgestelde documenten voor potentiële investeerders, die rond deze tijd werden verspreid. Ter beschikking gesteld door partijen die zijn benaderd door het bedrijf, in het bezit van de auteur.
4. Investor deck Clearview AI, 2018. Ter beschikking gesteld door een partij die is benaderd door het bedrijf, in het bezit van de auteur.
5. Ibid.
6. Het merendeel van deze voorbeelden is afkomstig uit een intern document dat rond die tijd werd verspreid, getiteld 'Technical Overview and Examples'. Ter beschikking gesteld door een partij die is benaderd door het bedrijf, in het bezit van de auteur.
7. De auteur in gesprek met David Scalzo, 2021.
8. De auteur in gesprek met John Borthwick voor *The New York Times*, 2020.
9. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2021.
10. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2021.
11. De auteur in gesprek met Charles Johnson, 2021.
12. William Gibson in 'The Science of Science Fiction,' NPR, 30 november 1999. Ge raadpleegd via The Quote Investigator, 24 januari 2012.
13. Ryan Mac, Caroline Haskins en Logan McDonald, 'Secret Users of Clearview AI's Facial Recognition Dragnet Included a Former Trump Staffer, a Troll, and Conservative Think Tanks,' BuzzFeed News, 25 maart 2020.
14. Een anonieme bron heeft de schermafbeeldingen van de berichten tussen Doug Leone en Hoan Ton-That aangeleverd. In het bezit van de auteur.
15. Joe Montana, e-mail aan Hoan Ton-That, 25 februari 2019. Aangeleverd door een anonieme bron. In het bezit van de auteur.
16. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2021.
17. De auteur in gesprek met John Catsimatidis voor *The New York Times*, 2020.
18. Catsimatidis geciteerd in Kashmir Hill, 'Before Clearview AI Became a Police Tool, It Was a Secret Plaything of the Rich,' *The New York Times*, 5 maart 2020. Van de ijsbandieten wordt ook gewag gemaakt in: Reuven Fenton en Linda Massarella, 'Ice Cream Bandits Are Wreaking Havoc on NYC Supermarkets,' *New York Post*, 12 augustus 2016.
19. Kashmir Hill, 'Before Clearview AI Became a Police Tool, It Was a Secret Plaything of the Rich,' *The New York Times*, 5 maart 2020.
20. De auteur in gesprek met Andrea Catsimatidis voor *The New York Times*, 2020.
21. De auteur in gesprek met John Catsimatidis voor *The New York Times*, 2020.
22. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2021.
23. First We Feast, 'Ashton Kutcher Gets an Endorphin Rush While Eating Spicy Wings | Hot Ones,' YouTube, 26 september 2019, <https://www.youtube.com/watch?v=nNhYqLbsAGk>.

NOTEN

24. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2021.
25. Het gesprek zoals Hoan Ton-That zich dat herinnerde in gesprek met de auteur, 2021.
26. Mailwisseling tussen de auteur en Ashton Kutcher, 2 maart 2022.
27. Ibid. 'Bestaande investeerders zijn een graadmeter voor integriteit,' aldus Kutcher in een e-mail aan de auteur.
28. De auteur in gesprek met een bron die wenst anoniem te blijven, 2020.
29. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2021.
30. Ibid.
31. De auteur in gesprek met een bron die wenst anoniem te blijven, 2020.
32. Ibid.
33. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2021.
34. De auteur in gesprek met David Scalzo voor *The New York Times*, 2020.
35. Mailwisseling tussen de auteur en David Scalzo, 3 maart 2021.
36. De auteur in gesprek met David Scalzo, 2023.
37. De auteur in gesprek met David Scalzo, 2021.
38. *hiQ Labs, Inc. v. LinkedIn Corp.*, 938 F.3d 985, 9e Circuit. 2019; Drake Bennett, 'The Brutal Fight to Mine Your Data and Sell It to Your Boss,' Bloomberg, 15 november 2017; Jamie Williams en Amul Kalia, 'Judge Cracks Down on LinkedIn's Shameful Abuse of Computer Break-in Law,' Electronic Frontier Foundation, 29 augustus 2017; 'LinkedIn Corp. v. hiQ Labs, Inc.,' Electronic Privacy Information Center, <https://epic.org/documents/linkedin-corp-v-hiq-labs-inc/>.
39. Elizabeth Pollman en Jordan M. Barry, 'Regulatory Entrepreneurship,' *Southern California Law Review* 907, maart 2016, p. 383.
40. Door het bedrijf opgestelde documenten voor potentiële investeerders. In het bezit van de auteur.
41. De auteur in gesprek met Hal Lambert voor *The New York Times*, 2020.
42. De auteur in gesprek met David Scalzo, 2021.
43. Ibid.
44. Johnsons uitspraak zoals David Scalzo zich die herinnert in ibid.
45. Ibid.
46. Charlie Nash, 'PICTURES: Peter Thiel Holds Fundraiser for Kris Kobach at NYC Apartment [Featuring Ann Coulter],' Mediaite, 19 september 2019.
47. Het gesprek zoals David Scalzo zich dat herinnert in gesprek met de auteur, 2021.

12. De waakhond blaft (2011-2012)

1. De auteur woonde deze workshop bij in 2011. Van de bijeenkomst zijn videobeelden en transcripties online gearchiveerd: 'Face Facts: A Forum on Facial Recognition Technology,' Federal Trade Commission, 8 december 2011, <https://www.ftc.gov/news-events/events/2011/12/face-facts-forum-facial-recognition-technology>. Beschrijvingen en citaten zijn gebaseerd op de videobeelden.
2. De auteur in gesprek met Maneesha Mithal, 2022.
3. Kashmir Hill, 'Using Facial Recognition Technology to Choose Which Bar to Go To,' *Forbes*, 28 juni 2011.
4. Aleecia M. McDonald en Lorrie Faith Cranor, 'The Cost of Reading Privacy Policies,' *I/S: A Journal of Law and Policy for the Information Society* 4, nr. 3 (2008): p. 543-568.
5. Gebaseerd op de volgende 1-aprilgrap van GameStation: Bianca Bosker, '7,500 On-

NOTEN

- line Shoppers Accidentally Sold Their Souls to Gamestation,' *The Huffington Post*, 17 april 2010.
6. De auteur in gesprek met Maneesha Mithal, 2022.
 7. 'Facing Facts: Best Practices for Common Uses of Facial Recognition Technologies,' Federal Trade Commission, oktober 2012, <https://www.FTC.gov/sites/default/files/documents/reports/facing-facts-best-practices-common-uses-facial-recognition-technologies/121022facialtechrpt.pdf>.
 8. *Ibid*, p. 13.

13. Viraal gaan

1. Het gesprek zoals Hoan Ton-That zich dat herinnert in gesprek met de auteur, 2020; de identiteit van de agent is achterhaald uit documenten van de New York City Police Department, verkregen door Rachel Richards na een FOIA-verzoek tussen oktober 2018 en februari 2020; 'NYPD Clearview AI Communications,' MuckRock, 31 maart 2021.
2. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2020.
3. Greg Besson, cv op LinkedIn, <https://www.linkedin.com/in/greg-besson-bo3208241/>.
4. Door het bedrijf opgestelde documenten voor potentiële investeerders. In het bezit van de auteur.
5. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2020.
6. Alle e-mails die in dit hoofdstuk worden geciteerd, geparafraseerd of beschreven zijn, tenzij anders vermeld, afkomstig uit het FOIA-verzoek aan de NYPD, Muckrock.
7. Willard M. Oliver, *Policing America: An Introduction*, 2e ed. (Frederick, Maryland: Aspen Publishing, 2020), p. 260.
8. Michael Cooper, 'Cabaret Law, Decades Old, Faces Repeal,' *The New York Times*, 20 november 2003.
9. Jack Maple en Chris Mitchell, *The Crime Fighter: How You Can Make Your Community Crime Free* (New York: Broadway Books, 2000).
10. De auteur in gesprek met een agent Financiële Delicten van de NYPD die wenst anoniem te blijven, 2021. Zie ook 'NYPD Questions and Answers Facial Recognition,' <https://www.nyc.gov/site/nypd/about/about-nypd/equipment-tech/facial-recognition.page>.
11. Het verloop van de bijeenkomst kan worden opgemaakt uit de e-mails afkomstig uit het FOIA-verzoek aan de NYPD, MuckRock.
12. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2021.
13. FOIA-verzoek aan de NYPD, MuckRock.
14. Siobhan Gorman, 'NSA Officers Spy on Love Interests,' *The Wall Street Journal*, 23 augustus 2013.
15. Sadie Gurman, 'Across US, Police Officers Abuse Confidential Databases,' Associated Press, 28 september 2016.
16. FOIA-verzoek aan de NYPD, MuckRock.
17. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2021.
18. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That voor *The New York Times*, 2020. Ook vermeld in het promotiemateriaal van Clearview, document aangeleverd door Ton-That. In het bezit van de auteur.
19. Craig McCarthy, Tina Moore en Bruce Golding, 'Internal Affairs Used Facial Recognition Software Against NYPD Cops: Email,' *New York Post*, 11 april 2021.

NOTEN

20. FOIA-verzoek aan de NYPD, MuckRock.
21. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2021.
22. De auteur in gesprek met een agent Financiële Delicten van de NYPD, 2021.
23. Ryan Mac et al., 'Clearview AI Offered Thousands Of Cops Free Trials,' BuzzFeed News, 6 april 2021.
24. Ibid.
25. Ibid.
26. FOIA-verzoek aan de Indiana State Police met betrekking tot e-mails van Clearview ai. Ingediend door Anna Venarchik, februari 2022. In het bezit van de auteur.
27. FOIA-verzoek aan de Indiana State Police met betrekking tot contracten, inkooporders, aanbestedingsrapporten, overeenkomsten, facturen en betalingen met betrekking tot Clearview AI. Ingediend door de auteur, december 2022. In het bezit van de auteur.
28. FOIA-verzoek aan de Indiana State Police met betrekking tot e-mails van Clearview AI, 2022.
29. FOIA-verzoek aan de Seattle Police Department ingediend door Bridget Brululo. 'Clearview AI and SPD,' MuckRock, 3 november 2020, https://cdn.muckrock.com/foia_files/2020/11/03/REL_P59603_Responsive_Emails_FINAL.pdf.
30. Luke O'Brien, 'The Far-Right Helped Create the World's Most Powerful Facial Recognition Technology,' HuffPost, 7 april 2020.
31. 'Ik heb mijn studie aan een superprestigieuze Amerikaanse universiteit niet afge maakt.' 'An Interview with Marko Jukic: Nobody Knows How to Learn a Language,' HackerNoon, 14 februari 2019.
32. De auteur in gesprek met Charles Johnson, 2021.
33. O'Brien, 'The Far-Right Helped Create the World's Most Powerful Facial Recognition Technology.'
34. De auteur in gesprek met David Scalzo, 2019.
35. De betreffende e-mail is afkomstig uit het FOIA-verzoek aan de Seattle Police Department ingediend door Bridget Brululo. 'Clearview AI and SPD,' MuckRock, 3 november 2020.
36. De auteur schreef over deze zaak in *The New York Times Magazine*: Kashmir Hill, 'Your Face Is Not Your Own,' *The New York Times*, 18 maart 2021. In het stuk wordt Findley niet bij name genoemd, maar later is hij zelf uit de anonimiteit getreden in een vraagesprek met Hoan Ton-That op een beveiligingscongres. 'Hoan Ton-That Interviews Josh Findley, Special Agent at U.S Department of Homeland Security,' Clearview AI, 8 oktober 2021.
37. Nikola Todorovic en Abhi Chaudhuri, 'Using AI to Help Organizations Detect and Report Child Sexual Abuse Material Online,' Google, 3 september 2018, beschreven in Kashmir Hill, 'A Dad Took Photos of His Naked Toddler for the Doctor. Google Flagged Him as a Criminal,' *The New York Times*, 21 augustus 2022.
38. Kashmir Hill en Gabriel J.X. Dance, 'Clearview's Facial Recognition App Is Identifying Child Victims of Abuse,' *The New York Times*, 7 februari 2020.
39. Ryan Mac, Caroline Haskins en Logan McDonald, 'Clearview AI's Facial Recognition Tech Is Being Used by the Justice Department, ICE, and the FBI,' BuzzFeed News, 27 februari 2020; Ryan Mac et al., 'See If Your Police Used Facial Recognition Tech Clearview AI,' BuzzFeed News, 10 april 2021; Ryan Mac, Caroline Haskins en Antonio Pequeño IV, 'Clearview AI Offered Free Trials to Police Around the World,' BuzzFeed News, 25 augustus 2021.

NOTEN

40. Mac et al., 'See If Your Police Used Facial Recognition Tech Clearview AI.'
41. De Zweedse Privacybeschermingsautoriteit legde de politie later een boete op van ongeveer 250.000 dollar omdat het gebruik van Clearview in strijd was met landelijke wetgeving, en droeg de politie daarnaast op de mensen wier foto's door de app waren gehaald te verwittigen.
42. Clearview AI presentatie voor investeerders, december 2021. In het bezit van de auteur.
43. 'Amazon Rekognition Announces Real-Time Face Recognition, Text in Image Recognition, and Improved Face Detection.' Amazon Web Services, Inc., <https://aws.amazon.com/about-aws/whats-new/2017/11/amazon-rekognition-announces-real-time-face-recognition-text-in-image-recognition-and-improved-face-detection/>.
44. De auteur in gesprek met Matt Cagle, 2022. Matt Cagle en Nicole A. Ozer, 'Amazon Teams Up With Law Enforcement to Deploy Dangerous New Face Recognition Technology,' American Civil Liberties Union of Northern California, 22 mei 2018.
45. Cagle en Ozer, 'Amazon Teams Up With Law Enforcement.'
46. Joey Roulette, 'Orlando Cancels Amazon Rekognition Program, Capping 15 Months of Glitches and Controversy,' *Orlando Weekly*, 18 juli 2019.
47. De auteur in gesprek met Jake Snow, 2022.
48. Jacob Snow, 'Amazon's Face Recognition Falsely Matched 28 Members of Congress with Mugshots,' American Civil Liberties Union, 26 juli 2018.
49. De auteur in gesprek met Kade Crockford, met Matt Cagle en met Nicole Ozer, 2021.
50. De auteur in gesprek met een aanwezige op het DAGA-evenement die wenst anoniem te blijven, 2020.
51. De auteur in gesprek met William Tong op een NAAG-congres in Vermont, 2021.

14. 'Weet je wat pas echt angstaanjagend is?' (2011-2019)

1. De auteur in gesprek met Alvaro Bedoya, 2021.
2. Ibid.
3. Julia Angwin, Emily Steel, Scott Thurm, Christina Tsuei, Paul Antonson, Jill Kirschenbaum, Jovi Juan, Andrew Garcia Phillips, Sarah Slobin, Susan McGregor, Tom McGinty en Jennifer Valentino-DeVries, 'What They Know'-reeks, *The Wall Street Journal*, 2010-2012, <https://www.wsj.com/news/types/what-they-know>.
4. 'Helaas past niet iedereen in de zaal om de hoorzitting bij te wonen, maar gelukkig wordt dit ook live uitgezonden op C-SPAN,' zei Franken tijdens de hoorzitting. *Protecting Mobile Privacy: Your Smartphones, Tablets, Cell Phones and Your Privacy*, Hoorzitting voor het subcomité voor Privacy, Technologie en de Wet van het Rechterlijk College van de Senaat, het 112e Congres, 10 mei 2011, <https://www.judiciary.senate.gov/imo/media/doc/CHRG-112shrg86775.pdf>, p. i.
5. 'Mobile Technology and Privacy, Government Officials,' C-SPAN, 10 mei 2011.
6. *Protecting Mobile Privacy*, p. 3.
7. Matt Jaffe, 'Senate Panel Grills Apple, Google over Cell Phone Privacy,' ABC News, 10 mei 2011.
8. Het gesprek zoals Alvaro Bedoya zich dat herinnert in gesprek met de auteur, 2021.
9. Ibid.
10. 'Kinect Fact Sheet,' Xbox & Kinect persmateriaal, Microsoft, 14 juni 2010. In het bezit van de auteur.

NOTEN

11. 'Making Photo Tagging Easier,' The Facebook Blog, 15 december 2010, <https://web.archive.org/web/20110107154043/http://blog.facebook.com/blog.php?post=467145887130>; Ben Parr, Mashable, 'Facebook Brings Facial Recognition to Photo Tagging,' CNN, 16 december 2010.
12. Sarah Jacobsson Purewal, 'Why Facebook's Facial Recognition Is Creepy,' *PCWorld*, 8 juni 2011.
13. Somini Sengupta en Kevin J. O'Brien, 'Facebook Can ID Faces, but Using Them Grows Tricky,' *The New York Times*, 21 september 2012; Helen Pidd, 'Facebook Facial Recognition Software Violates Privacy Laws, Says Germany,' *The Guardian*, 3 augustus 2011.
14. Ryan Singel, 'Public Posting Now the Default on Facebook,' *Wired*, 9 december 2009.
15. 'Vóór de recente veranderingen kon je je profiel nog "beperkt zichtbaar" maken, zodat andere Facebookgebruikers alleen je naam en netwerk konden zien en andere internetgebruikers helemaal niets [...] Tegenwoordig zijn je profielfoto, huidige woonplaats, vriendenlijst, gender en fanpagina's allemaal "openbare informatie".' Nicole Ozer, 'Facebook Privacy in Transition – But Where Is It Heading?,' American Civil Liberties Union, 9 december 2009.
16. De auteur in gesprek met Alvaro Bedoya, 2021.
17. Alexia Tsotsis, 'Facebook Scoops Up Face.com for \$55-60M to Bolster Its Facial Recognition Tech,' *TechCrunch*, 18 juni 2012.
18. De auteur in gesprek met Alvaro Bedoya, 2021.
19. Ibid.
20. *What Facial Recognition Technology Means for Privacy and Civil Liberties*, hoorzitting voor het subcomité voor Privacy, Technologie en de Wet van het Rechterlijk College van de Senaat, het 112e Congres, 18 juli 2012, <https://www.govinfo.gov/content/pkg/CHRG-112shrg86599/pdf/CHRG-112shrg86599.pdf>, p. 1.
21. Larry Amerson, *ibid.*, p. 34.
22. Rob Sherman, *ibid.*, p. 23.
23. De auteur in gesprek met Alvaro Bedoya, 2021.
24. Ibid.
25. *What Facial Recognition Technology Means for Privacy and Civil Liberties*, p. 35.
26. Ibid., p. 35-36.
27. Video van de demonstratie. In het bezit van de auteur.
28. Ibid.
29. Ibid.
30. De auteur in gesprek met een voormalig werknemer van Facebook die wenst anoniem te blijven, 2021.
31. Josh Constine, 'Facebook Is Building Brain-Computer Interfaces for Typing and Skin-Hearing,' *TechCrunch*, April 19, 2017.
32. Mike Isaac, 'Smart Glasses Made Google Look Dumb. Now Facebook Is Giving Them a Try,' *The New York Times*, 9 september 2021.
33. De auteur in gesprek met Yaniv Taigman, 2021.
34. Ibid.
35. De reactie van Zuckerberg zoals Yaniv Taigman zich die herinnert in *ibid.*
36. Het gesprek zoals Yaniv Taigman zich dat herinnert in *ibid.*
37. De ontwikkelaars van SuperVision heetten Geoffrey Hinton en zijn twee PhD-studenten Ilya Sutskever en Alex Krizhevsky. Voor meer informatie, zie Cade Metz,

NOTEN

- Genius Makers* (New York: Dutton, 2021).
38. De auteur in gesprek met Yaniv Taigman, 2021.
 39. Yaniv Taigman et al., 'DeepFace: Closing the Gap to Human-Level Performance in Face Verification,' *2014 IEEE Conference on Computer Vision and Pattern Recognition*, juni 2014, p. 1701-1708.
 40. De auteur in gesprek met Yaniv Taigman, 2021.
 41. Ibid.
 42. Dino Grandoni, 'Facebook's New "DeepFace" Program Is Just as Creepy as It Sounds,' *The Huffington Post*, 14 maart 2014.
 43. Will Oremus, 'Facebook's New Face-Recognition Software Is Scary Good,' *Slate*, 18 maart 2014.
 44. Ibid.
 45. Taylor Hatmaker, 'Facebook Will Tag Every Photo Ever Taken of You – Whether You Like It or Not,' *The Daily Dot*, 7 februari 2015.
 46. De auteur in gesprek met Yaniv Taigman, 2021.
 47. Ibid.
 48. De auteur in gesprek met Heather Douglas, 2022.
 49. De auteur in gesprek met Alvaro Bedoya, 2021.
 50. 'S.1223: Location Privacy Protection Act of 2012, 112th Congress (2011–2012),' het 112e Congres, <https://www.congress.gov/112/bills/s1223/BILLS-112S1223RS.pdf>.
 51. De auteur in gesprek met Alvaro Bedoya, 2021.
 52. Glenn Greenwald, 'NSA Collecting Phone Records of Millions of Verizon Customers Daily,' *The Guardian*, 6 juni 2013.
 53. Het gesprek zoals Alvaro Bedoya zich dat herinnert in gesprek met de auteur, 2021.
 54. De auteur in gesprek met Alvaro Bedoya, 2021.
 55. E-mail aan Alvaro Bedoya, 27 maart 2014. In het bezit van de auteur.
 56. De auteur in gesprek met Alvaro Bedoya, 2021.
 57. Formulier 990 ingevuld door de State Privacy and Security Coalition, ingediend bij de Internal Revenue Service (federale belastingdienst), 2012, <https://projects.propublica.org/nonprofits/organizations/262149959>.
 58. De auteur in gesprek met Alvaro Bedoya, 2021.
 59. 'Na jarenlang vergeten te zijn werd de BIPA van Illinois in 2015 opgevoerd in zeven rechtszaken en vervolgens in nog eens zeven putatieve groepsvorderingen in 2016. In deze zaken werden hoofdzakelijk retailers en aanbieders van online diensten gedaagd wegens vermeend onrechtmatig vergaarde en opgeslagen fotomateriaal.' Carley Daye Andrews et al., 'Litigation Under Illinois Biometric Information Privacy Act Highlights Biometric Data Risks,' K&L Gates, 7 november 2017.
 60. *Carlo Licata, Adam Pezen and Nimesh Patel v. Facebook*, groepsvorderingsaanklacht, Rechtbank van Noordelijk District Californië, Afdeling San Francisco, ingediend op 28 augustus 2015.
 61. Jonathan Bilyk, 'Six Flags Inks \$36M Deal to End Fingerprint Scan Class Action That Resulted in Landmark IL Supreme Court Decision,' *Cook County Record*, 8 juni 2021.
 62. Turks deskundigenverklaring werd op Facebooks verzoek niet openbaar gemaakt vanwege eigendomsrechtoverwegingen, maar delen ervan zijn openbaar gemaakt in de rechterlijke beschikking van het kort geding. *In re Facebook Biometric Information Privacy Litigation*, Rechtbank van Noordelijk District Californië, ingediend op 29 mei 2018.

NOTEN

63. Jennifer Bryant, 'Facebook's \$650M BIPA Settlement "a Make-or-Break Moment,"' International Association of Privacy Professionals, 5 maart 2021.
64. LinkedIn-profiel van Tommer Leyvand.

15. Gevangen in een sleepnet

1. De auteur in gesprek met Freddy Martinez, 2020.
2. De auteur in gesprek met Freddy Martinez, 2021.
3. John McCrank, 'Knight Capital Gets \$400 Million Rescue, Shares Tumble,' Reuters, 6 augustus 2012; Jacob Bunge, Anupreeta Das en Telis Demos, 'Knight Capital Gets Lifeline,' *The Wall Street Journal*, 7 augustus 2012; 'SEC Charges Knight Capital with Violations of Market Access Rule,' U.S. Securities and Exchange Commission, 16 oktober 2013, <https://www.sec.gov/news/press-release/2013-222>.
4. De auteur in gesprek met Freddy Martinez, 2021.
5. 'Protesters Rally Outside NATO Summit After March from Grant Park,' CBS Chicago, 20 mei 2012.
6. De auteur in gesprek met Freddy Martinez, 2020.
7. De gebeurtenis zoals Freddy Martinez zich die herinnert in gesprekken met de auteur, 2020-2021.
8. De auteur in gesprek met Freddy Martinez, 2021.
9. Adam Gabbatt, 'Chicago Police Clash with Nato Summit Protesters,' *The Guardian*, 21 mei 2012.
10. Hoewel het apparaat al jaren heimelijk werd gebruikt, had het grote publiek pas onlangs lucht gekregen van het bestaan van de stingray. Jennifer Valentino-DeVries, 'FBI's "Stingray" Cellphone Tracker Stirs a Fight over Search Warrants, Fourth Amendment,' *The Wall Street Journal*, 22 september 2011. Zie ook: Cyrus Farivar, 'How a Hacker Proved Cops Used a Secret Government Phone Tracker to Find Him,' *Politico Magazine*, 3 juni 2018.
11. John Dodge, 'After Denials, Chicago Police Department Admits Purchase of Cell-Phone Spying Devices,' CBS Chicago, 1 oktober 2014; Matt Richtel, 'A Police Gadget Tracks Phones? Shhh! It's Secret,' *The New York Times*, 16 maart 2015.
12. Justin Glawe, 'Freddy Martinez Is Exposing Chicago Cops' NSA-Style Surveillance Gear,' *VICE*, 31 maart 2015.
13. 'Facial Recognition Technology: Part I: Its Impact on Our Civil Rights and Liberties,' Hoorzitting voor het comité voor Toezicht en Hervormingen, Huis van Afgevaardigden, het 116e Congres, 22 mei 2019, <https://docs.house.gov/meetings/GO/G000/20190522/109521/HHRG-116-G000-Transcript-20190522.pdf>, p. 29.
14. De auteur in gesprek met Alvaro Bedoya, 2021; de auteur in gesprek met Clare Garvie, 2021.
15. Clare Garvie, Alvaro M. Bedoya en Jonathan Frankle, 'The Perpetual Line-up: Unregulated Police Face Recognition in America,' Georgetown Law Center on Privacy & Technology, 18 oktober 2016.
16. Clare Garvie, 'Garbage In. Garbage Out. Face Recognition on Flawed Data,' rapport van het Georgetown Law Center on Privacy & Technology, 16 mei 2019.
17. Getuigenis van Clare Garvie, 'Facial Recognition Technology: Part I: Its Impact on Our Civil Rights and Liberties,' p. 8.
18. Formele getuigenis van Clare Garvie, 22 mei 2019. <https://www.congress.gov/116/meeting/house/109521/witnesses/HHRG-116-G000-Wstate-GarvieC-20190522.pdf>.

NOTEN

19. Beryl Lipton, bio, Twitter, https://twitter.com/_blip_.
20. De auteur in gesprek met Alvaro Bedoya, 2021.
21. De documenten die Freddy Martinez in zijn bezit kreeg, zijn in te zien via 'Facial Recognition – Atlanta (GA),' MuckRock, 3 oktober 2019.
22. Getuigenis van Kimberly Del Greco van de Criminal Justice Information Services Division van de FBI bij een hoorzitting voor het Congres. 'Facial Recognition Technology: Part II: Ensuring Transparency in Government Use,' Hoorzitting voor het comité Toezicht en Hervormingen, Huis van Afgevaardigden, het 116e Congres, 4 juni 2019, <https://www.govinfo.gov/content/pkg/CHRG-116hhrg36829/pdf/CHRG-116hhrg36829.pdf>.

16. Lees het hier!

1. De auteur in gesprek met Lisa Linden; de auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2021.
2. Richard Schwartz, e-mail aan de auteur, 8 december 2021.
3. De auteur in gesprek met Keith Dumanski, 2021.
4. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2021.
5. De auteur in gesprek met Keith Dumanski, 2021.
6. De auteur in gesprek met Lisa Linden, 2021.
7. De auteur in gesprek met Lisa Linden; de auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2021.
8. De auteur in gesprek met Lisa Linden; de auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2021.
9. Ibid.
10. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That voor *The New York Times*, 2020.
11. Ibid.
12. Ibid.
13. Hoan Ton-That in gesprek met journalist Rolfe Winkler, *WSJ Tech Live*, 20 oktober 2020.
14. De auteur in gesprek met Charles Johnson, 2021.
15. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That voor *The New York Times*, 2020.
16. Ibid.
17. Het gesprek zoals Hoan Ton-That en Lisa Linden zich het afzonderlijk herinneren in gesprek met de auteur, 2021.
18. Kashmir Hill, 'The Secretive Company That Might End Privacy as We Know It,' *The New York Times*, 18 januari 2020.
19. Mailwisselingen tussen de auteur en Hoan Ton-That en Lisa Linden, 2020.
20. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2021.
21. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That, 2020.
22. Edward Markey, brief aan Hoan Ton-That; Ed Markey, 'Senator Markey Queries Clearview About Its Facial Recognition Product and Sale to Law Enforcement,' <https://www.markey.senate.gov/news/press-releases/senator-markey-queries-clearview-about-its-facial-recognition-product-and-sale-to-law-enforcement>, 23 januari 2020.
23. De auteur in gesprek met Gurbir Grewal; Kashmir Hill, 'New Jersey Bars Police from Using Clearview Facial Recognition App,' *The New York Times*, 25 januari 2020.
24. Logan McDonald, Ryan Mac en Caroline Haskins, 'Apple Just Disabled Clearview

NOTEN

- AI's iPhone App for Breaking Its Rules on Distribution,' BuzzFeed News, 28 februari 2020.
25. Camille Fischer en Andrew Crocker, 'Victory! Ruling in hiQ v. LinkedIn Protects Scraping of Public Data,' Electronic Frontier Foundation, 10 september 2019.
26. Luke O'Brien, 'The Far-Right Helped Create the World's Most Powerful Facial Recognition Technology,' HuffPost, 7 april 2020.

Deel III: Future Shock

17. 'What the fuck doe ik hier?' (2020)

1. Persoonlijk interview met Robert en Melissa Williams voor *The New York Times*, 2020. Kashmir Hill, 'Wrongfully Accused by an Algorithm,' *The New York Times*, 24 juni 2020.
2. Het gesprek met de agent zoals herinnerd door Melissa Williams, *ibid.*
3. Het gesprek zoals herinnerd door Robert en Melissa Williams, *ibid.*
4. Het gesprek met de agent zoals herinnerd door Robert Williams, *ibid.*
5. Het gesprek zoals herinnerd door Melissa Williams, *ibid.*
6. Het gesprek zoals herinnerd door Robert en Melissa Williams, *ibid.*
7. Robert Williams' arrestatie is opgenomen door de bodycams van de agenten. De beschrijving van de gebeurtenissen en wat er is gezegd is gebaseerd op die beelden, die in het bezit van de auteur zijn.
8. De auteur in gesprek met Robert en Melissa Williams voor *The New York Times*, 2020.
9. *Ibid.*
10. Zoals herinnerd door Melissa Williams, *ibid.*
11. Het gesprek in de politieauto zoals herinnerd door Robert Williams, *ibid.*
12. *Ibid.*
13. Robert Williams' herinnering aan zijn opsluiting, *ibid.*
14. Opname van de ondervraging van Robert Williams door agenten James Ronan en Benjamin Atkinson, 10 januari 2020.
15. Deze beschrijving van de handelingen en dialoog tijdens de ondervraging is gebaseerd op de video-opname, *ibid.*
16. Elie Mystal, *Allow Me to Retort: A Black Man's Guide to the Constitution* (New York: The New Press, 2022).
17. De auteur in gesprek met Robert Williams, 2020.
18. De beschrijving van de diefstal is gebaseerd op het politiedossier, in het bezit van de auteur.
19. De auteur in gesprek met een manager van DataWorks Plus voor *The New York Times*. Hill, 'Wrongfully Accused by an Algorithm.'
20. Patrick Grother, 'Face Recognition Vendor Test Part 3: Demographic Effects,' National Institute of Standards and Technology, december 2019.
21. Natasha Singer en Cade Metz, 'Many Facial-Recognition Systems Are Biased, Says U.S. Study,' *The New York Times*, 19 december 2019.
22. De auteur in gesprek met Clare Garvie, 2020.
23. wzaemo1, 'HP Computers Are Racist,' YouTube, 11 december 2009, <https://www.youtube.com/watch?v=t4DT3tQqgRM>.
24. Jacob Brogan, 'Google Scrambles After Software IDs Photo of Two Black People as Gorillas,' *Slate*, 30 juni 2015.
25. Chukwuemeka Afigbo, 'If you have ever had a problem grasping the importance of

NOTEN

- diversity in tech and its impact on society, watch this video,' Twitter, 16 augustus 2017, https://twitter.com/nke_ise/status/897756900753891328.
26. Mandalit del Barco, 'How Kodak's Shirley Cards Set Photography's Skin-Tone Standard,' NPR, 13 november 2014.
 27. Xavier Harding, 'Keeping "Insecure" Lit: HBO Cinematographer Ava Berkofsky on Properly Lighting Black Faces,' Mic, 6 september 2017.
 28. Amy Hawkins, 'Beijing's Big Brother Tech Needs African Faces,' *Foreign Policy*, 24 juli 2018; Zhang Hongpei, 'Chinese Facial ID Tech to Land in Africa,' *Global Times*, 17 mei 2018, <https://web.archive.org/web/20180625130452/http://www.global-times.cn/content/1102797.shtml>.
 29. Sean Hollister, 'Google Contractors Reportedly Targeted Homeless People for Pixel 4 Facial Recognition,' *The Verge*, 3 oktober 2019.
 30. Jack Nicas, 'Atlanta Asks Google Whether It Targeted Black Homeless People,' *The New York Times*, 4 oktober 2019.
 31. Politiedossier in het bezit van de auteur.
 32. Jennifer Coulson, sprekersbio, Facial Recognition and Privacy Workshop, CSU College of Law, 29 maart 2019, <https://www.law.csuohio.edu/newsevents/events/2019032907305197>.
 33. Anderson Cooper, 'Police Departments Adopting Facial Recognition Tech amid Allegations of Wrongful Arrests,' *60 Minutes*, 16 mei 2021, <https://www.cbsnews.com/news/facial-recognition-60-minutes-2021-05-16/>.
 34. Robert Williams' herinnering aan zijn opsluiting, 2020.
 35. Gesprekken met advocaten zoals herinnerd door Robert Williams tijdens een persoonlijk interview, 2020.
 36. County of Wayne Office of the Prosecuting Attorney, 'WCPO Statement in Response to New York Times Article Wrongfully Accused by an Algorithm,' 24 juni 2020, <https://int.nyt.com/data/documenthelper/7046-facial-recognition-arrest/5a6d6d0047295fad363b/optimized/full.pdf#page=1>.
 37. De auteur in gesprek met James Craig, politiechef van Detroit, voor *The New York Times*, 2020.
 38. De auteur in gesprek met Robert en Melissa Williams, 2021.
 39. Ibid.
 40. Elisha Anderson, 'Controversial Detroit Facial Recognition Got Him Arrested for a Crime He Didn't Commit,' *Detroit Free Press*, 10 juli 2020.
 41. Kashmir Hill, 'Flawed Facial Recognition Leads to Arrest and Jail for New Jersey Man,' *The New York Times*, 29 december 2020.
 42. Khari Johnson, 'Face Recognition Software Led to His Arrest. It Was Dead Wrong,' *Wired*, 28 februari 2023.
 43. John Simerman, 'JPSO Used Facial Recognition Technology to Arrest a Man. The Tech Was Wrong,' NOLA.com, 2 januari 2023.
 44. Kashmir Hill en Ryan Mac. 'Police Relied on Hidden Technology and Put the Wrong Person in Jail,' *The New York Times*, 31 maart 2023.
 45. De auteur in gesprek met Robert en Melissa Williams, 2021.
 46. Ibid.

NOTEN

18. Nog een reden om een mondmasker te dragen

1. Kirsten Grind, Robert McMillan en Anna Wilde Mathews, 'To Track Virus, Governments Weigh Surveillance Tools That Push Privacy Limits,' *The Wall Street Journal*, 17 maart 2020.
2. Sangmi Cha, 'S.Korea to Test AI-Powered Facial Recognition to Track COVID-19 Cases,' Reuters, 13 december 2021.
3. 'Facial Recognition Tech Fights Coronavirus in Chinese City,' France 24, 13 juli 2021.
4. 'Moscow Deploys Facial Recognition Technology for Coronavirus Quarantine,' Reuters, 21 februari 2020.
5. Patrick Reeve, 'How Russia Is Using Facial Recognition to Police Its Coronavirus Lockdown,' ABC News, 30 april 2020.
6. Ed Chau, 'Facial Recognition Regulation: AB 2261 Is a Long Overdue Solution,' Cal-Matters, 2 juni 2020.
7. Ryan Johnston, 'Facial Recognition Bill Falls Flat in California Legislature,' State-Scoop, 4 juni 2020.
8. E-mail en powerpointpresentatie. In het bezit van de auteur.
9. Ryan Mac, Caroline Haskins en Logan McDonald, 'Clearview's Facial Recognition App Has Been Used by the Justice Department, ICE, Macy's, Walmart, and the NBA,' BuzzFeed News, 28 februari 2020.
10. Kashmir Hill en Corey Kilgannon, 'Madison Square Garden Uses Facial Recognition to Ban Its Owner's Enemies,' *The New York Times*, 22 december 2022.
11. De auteur in gesprek met David Scalzo, 2021.
12. Ibid.
13. Zoals herinnerd door David Scalzo, 2021.
14. De auteur in gesprek met David Scalzo, 2021.

19. 'Ik heb een klacht'

1. De auteur in gesprek met Matthias Marx, 2021.
2. Matthias Marx, e-mail aan privacy-requests@clearview.ai, 20 januari 2020. In het bezit van de auteur.
3. Artikel 15 van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG): Recht van inzage van de betrokkene, <https://gdpr-text.com/ru/read/article-15/?col=1&lang1=nl&lang2=de&lang3=fr>.
4. De auteur in gesprek met Matthias Marx, 2021.
5. Face Search Results, rapport van 18 februari 2020. In het bezit van de auteur.
6. Matthias Marx en Alan Dahi, 'Clearview AI and the GDPR,' 7 november 2020, <https://marx.wtf/2020-11-FnF-Clearview.pdf>, Patrick Beuth, 'Hamburgs Datenschützer leitet Prüfverfahren gegen Clearview ein,' *Der Spiegel*, 25 maart 2020.
7. privacy@clearview.ai, e-mail aan Matthias Marx, 18 mei 2020. In het bezit van de auteur.
8. E-mailuitwisseling van de auteur met Martin Schemm, persvoorlichter van de Hamburg Commissioner for Data Protection and Freedom of Information, 15 december 2021.
9. 'Clearview AI's Unlawful Practices Represented Mass Surveillance of Canadians, Commissioners Say,' Office of the Privacy Commissioner of Canada, 3 februari 2021; 'Clearview AI Breached Australians' Privacy,' Office of the Australian Infor-

NOTEN

- mation Commissioner, 3 november 2021; 'ICO Issues Provisional View to Fine Clearview AI Inc over £17 Million,' Information Commissioner's Office, 29 november 2021; 'Facial Recognition: Italian SA Fines Clearview AI EUR 20 Million,' European Data Protection Board, 10 maart 2022; 'Hellenic DPA Fines Clearview AI 20 Million Euros,' European Data Protection Board, 20 juli 2022. 'Facial Recognition: 20 Million Euros Penalty against CLEARVIEW AI.' CNIL, 20 oktober 2022.
10. Clearview AI's Unlawful Practices Represented Mass Surveillance of Canadians, Commissioners Say,' *ibid.*
 11. Hoan Ton-That, 'Personal Statement on the Australian Privacy Commission'; Lisa Linden, e-mail aan de auteur, 2 november 2021.
 12. Elisabetta Povoledo, 'Italian Mobster, 16 Years on the Lam, Found Working at a Pizzeria,' *The New York Times*, 3 februari 2023.
 13. Persoonlijke interviews met Hoan Ton-That, 2021-2022.
 14. Richard Bilbao, 'Disney Patent Wants to Track Guests by Scanning Their Feet,' *Orlando Business Journal*, 27 juli 2016.
 15. 'A couple of weeks ago, the #clearviewai reporting by @kashhill shook the world. Now we show how easy it is to download bulk-scale data from Instagram—and how advanced open source #facerec technology already is,' Twitter, <https://twitter.com/grssnbchr/status/1225848173400338432>. Tevens persoonlijk interview met Timo Grossenbacher, 2020.
 16. De auteur in gesprek met Timo Grossenbacher, 2020. Zie ook Timo Grossenbacher en Felix Michel, 'Automatische Gesichtserkennung—So einfach ist es, eine Überwachungsmaschine zu bauen,' (zo eenvoudig is het om een surveillancemachine te bouwen), SRF Schweizer Radio und Fernsehen, 7 februari 2020.
 17. *Ibid.*
 18. *Ibid.*
 19. *Ibid.*
 20. *Ibid.*

20. Duistere drijven

1. De auteur in gesprek met iemand die anoniem wenst te blijven, 2021.
2. *Ibid.*
3. Alex Morris, 'The Blue Devil in Miss Belle Knox: Meet Duke Porn Star Miriam Weeks,' *Rolling Stone*, 23 april 2014.
4. Miriam Weeks, 'I'm the Duke University Freshman Porn Star and for the First Time I'm Telling the Story in My Words,' xoJane, 21 februari 2014, Wayback Machine, <https://web.archive.org/web/20140301125826/http://www.xojane.com/sex/duke-university-freshman-porn-star>.
5. De auteur in gesprek met Ela Darling, 2021.
6. De auteur in gesprek met David, 2021.
7. *Ibid.*
8. *Ibid.*
9. 'Pricing,' PimEyes, [PimEyes.com/en/premium](https://pimeyes.com/en/premium). 'Managing current and future results' is een van de diensten van PROtect.
10. De auteur in gesprek met Cher Scarlett voor *The New York Times*. Kashmir Hill, 'A Face Search Engine Anyone Can Use Is Alarmingly Accurate,' *The New York Times*, 26 mei 2022.

NOTEN

11. De auteur in gesprek met Giorgi Gobronidze voor *The New York Times*, 2022, ibid.
12. De auteur in gesprek met David, 2021.

21. Code Rood (Floyd Abrams vs. de ACLU)

1. De auteur in gesprek met Nathan Wessler en Vera Eidelman, 2022.
2. Jay Stanley, 'The Dawn of Robot Surveillance: AI, Video Analytics, and Privacy,' American Civil Liberties Union, juni 2019.
3. De auteur in gesprek met Nathan Wessler en Vera Eidelman, 2022.
4. Ibid.
5. De auteur in gesprek met Nathan Wessler en Vera Eidelman, 2022.
6. *David Mutnick v. Clearview AI, Inc., Richard Schwartz, and Hoan Ton-That*, class-action-rechtszaak, United States District Court, Northern District of Illinois, Eastern Division, ingediend op 22 januari 2020.
7. Davey Alba, 'A.C.L.U. Accuses Clearview AI of Privacy "Nightmare Scenario",' *The New York Times*, 28 mei 2020.
8. De auteur in gesprek met Nathan Wessler en Vera Eidelman, 2022.
9. De auteur in gesprek met Floyd Abrams, 2020.
10. Ibid.
11. Zie *Bernstein v. Department of Justice*, een hogerberoepszaak uit de jaren negentig die gewonnen werd door Daniel Bernstein. Deze wiskundestudent wilde een artikel over een versleutelingsalgoritme publiceren, zodat iedereen zijn data kon beschermen tegen hackers of overheidsdiensten. De regering probeerde de publicatie tegen te houden, stellende dat de student 'munitie' wilde exporteren en zich dus als 'wapenhandelaar' moest registreren. Bernstein werd met succes verdedigd door de Electronic Frontier Foundation.
12. Het Hoogerechtshof oordeelde in de hevig bevochten zaak *Citizens United v. Federal Election Commission* uit 2010 dat de overheid geen limiet mocht stellen aan de hoeveelheid geld die bedrijven en non-profitorganisaties aan verkiezingspotjes konden uitgeven. Floyd Abrams vertegenwoordigde senator Mitch McConnell en wist die zaak te winnen.
13. In 2011, in *Brown v. Entertainment Merchants Association*, oordeelde het Hoogerechtshof dat een Californische wet die de verkoop van gewelddadige videospelletjes aan minderjarigen verbood ongrondwettelijk was. Volgens het Hoogerechtshof behoorde geweld niet tot de uitzondering voor 'obsceniteiten' in het Eerste Amendement, aangezien die uitzondering alleen gold voor seksueel gedrag. Volgens de rechters waren veel verhalen voor kinderen ook gewelddadig. 'De sprookjes van Grimm, bijvoorbeeld, zijn grimmig bij uitstek,' aldus rechter Antonin Scalia.
14. Diverse bedrijven hebben Google aangeklaagd om zoekresultaten veranderd te krijgen, maar rechters hebben keer op keer geoordeeld dat het bedrijf uit Californië gerechtigd is om websites te rangschikken zoals het wil. In een zaak uit 2003 sleepte een reclamebureau genaamd Search King Google voor de rechter nadat het gezakt was in de zoekresultaten. Een federale rechter in Oklahoma verwierp de klacht en verwees daarbij naar de rechten van Google onder het Eerste Amendement – de zoekresultaten van het bedrijf vielen onder 'grondwettelijk beschermde meningen'.
15. De auteur in gesprek met Floyd Abrams, 2020.
16. Ibid.

NOTEN

17. Kashmir Hill, 'Activists Turn Facial Recognition Tools Against the Police,' *The New York Times*, 21 oktober 2020.
18. David Segal, 'A Matter of Opinion?,' *The New York Times*, 18 juli 2009.
19. Duff Wilson, 'Tobacco Companies Sue to Loosen New Limits,' *The New York Times*, 31 augustus 2009.
20. Kashmir Hill, 'Your Face Is Not Your Own,' *The New York Times*, 18 maart 2021.
21. Transcriptie van de proceedings van *American Civil Liberties Union v. Clearview AI*, Circuit Court of Cook County, Illinois, 2 april 2021. In het bezit van de auteur.
22. Ibid.
23. Ibid.
24. Memorandum opinion and order, *American Civil Liberties Union v. Clearview AI*, Circuit Court of Cook County, Illinois, 27 augustus 2021.
25. Ryan Mac en Kashmir Hill, 'Clearview AI Settles Suit and Agrees to Limits on Facial Recognition Database,' *The New York Times*, 9 mei 2022.
26. De auteur heeft het feestje bijgewoond op 9 juni 2022.

22. De toekomst is ongelijk verdeeld

1. Marie Jackson en Mary O'Connor, 'Covid: Face Mask Rules and Covid Passes to End in England,' BBC News, 18 januari 2022.
2. De beschrijving van deze gezichtsherkenningstoepassing is gebaseerd op foto's en video's gemaakt door Silkie Carlo en Big Brother Watch, in het bezit van de auteur. Ze zijn ook beschikbaar op Twitter: Big Brother Watch, 'Live Facial Recognition Cameras are being used by @metpoliceuk outside #OxfordCircus tube station today,' Twitter, 28 januari 2022, <https://twitter.com/BigBrotherWatch/status/1487073214345973768>.
3. 'MPS LFR Deployments 2020–Date,' Metropolitan Police, <https://www.met.police.uk/SysSiteAssets/media/downloads/force-content/met/advice/lfr/deployment-records/lfr-deployment-grid.pdf>.
4. 'MPS LFR Policy Document: Direction for the MPS Deployment of Overt Live Facial Recognition Technology to Locate Person(s) on a Watchlist,' Metropolitan Police, 29 november 2022, <https://www.met.police.uk/SysSiteAssets/media/downloads/force-content/met/advice/lfr/policy-documents/lfr-policy-document.pdf>.
5. In dit rapport zijn tien acties opgenomen: 'Metropolitan Police Service Live Facial Recognition Trials,' National Physical Laboratory/Metropolitan Police Service, Trials period: August 2016–February 2019,' februari 2020, <https://www.met.police.uk/SysSiteAssets/media/downloads/central/services/accessing-information/facial-recognition/met-evaluation-report.pdf>. De overige zijn beschreven in 'MPS LFR Deployments 2020–Date.'
6. MPS Westminster, 'We'll be using Live Facial Recognition technology at key locations in Westminster on Friday 28 January from 12 noon. Find out more at <http://met.police.uk/advice/advice-and-information/fr/facial-recognition>,' Twitter, 28 januari 2022, <https://twitter.com/mpswestminster/status/1487017790867394563?lang=en>.
7. De auteur in gesprek met Silkie Carlo, 2022.
8. Vian Bakir et al., 'Public Feeling on Privacy, Security and Surveillance: A Report by DATA-PSST and DCSS,' november 2015, <https://orca.cardiff.ac.uk/id/eprint/87335/1/Public-Feeling-on-Privacy-Security-Surveillance-DATAPSSST-DCSS-Nov2015.pdf>; Joel Rogers de Waal, 'Security Trumps Privacy in British Attitudes to Cyber-Surveillance,' YouGov, 12 juni 2017; 'Beyond Face Value: Public Attitudes to Facial

NOTEN

- Recognition Technology,' Ada Lovelace Institute, 2 september 2019 [70 procent van de respondenten keurde het gebruik van gezichtsherkenningstechnologie door de politie goed].
9. De auteur in gesprek met Carlo, 2022.
 10. Ibid.
 11. Carlo's herinneringen aan de gebeurtenis in een persoonlijk interview, 2022.
 12. 'MPS LFR Deployments 2020–Date.'
 13. Metropolitan Police Service, 'Four Arrests in Live Facial Recognition Operation in Central London,' 29 januari 2022, <https://hounslowherald.com/four-arrests-in-live-facial-recognition-operation-in-central-london-p15361-249.htm>.
 14. E-mailuitwisseling tussen de auteur en DCI Jamie Townsend, Met Ops 3, 16 mei 2022.
 15. 'e-Passports,' U.S. Department of Homeland Security, <https://www.dhs.gov/e-passports>. De aanwezigheid van een chip in Amerikaanse paspoorten wordt aangegeven met een goudkleurig logo van een camera op de kaft.
 16. Pete Fussey en Daragh Murray, *Independent Report on the London Metropolitan Police Service's Trial of Live Facial Recognition Technology*, University of Essex, juli 2019, <https://repository.essex.ac.uk/24946/1/London-Met-Police-Trial-of-Facial-Recognition-Tech-Report-2.pdf>.
 17. De auteur in gesprek met Pete Fussey, 2022.
 18. E-mailuitwisseling tussen de auteur en DCI Jamie Townsend, 16 mei 2022.
 19. E-mailuitwisseling tussen de auteur en Paul Fisher, persvoorlichter van de South Wales Police, 20 april 2022.
 20. Op min of meer hetzelfde moment dat het rapport van Fussey verscheen, klaagde een public-affairs-manager genaamd Ed Bridges de South Wales Police aan nadat zijn gezicht was gescand; eerst tijdens het doen van kerstinkopen, daarna tijdens een demonstratie. In 2020 gaf de rechter Bridges gelijk, stellende dat zijn mensenrechten met voeten waren getreden, maar ook dat de inzet van gezichtsherkenning gerechtvaardigd kon zijn zolang de politie maar regels en beleid opstelde. Wat de politie vervolgens ook deed.
 21. De auteur in gesprek met Pete Fussey, 2022.
 22. De auteur heeft in 2022 het casino bezocht en een rondleiding gekregen door de beveiligingsruimte.
 23. De auteur in gesprek met Ryan Best, 2022.
 24. Ibid.
 25. 'Facewatch' gezichtsherkenning voor retail vermindert winkeldiefstal al met 35 procent in het eerste jaar.' 'Facial Recognition for Retail Security,' Facewatch.co.uk, <https://www.facewatch.co.uk/facial-recognition-for-retail-sector>.
 26. De auteur in gesprek met Carlo, 2022.
 27. Shaun Walker, 'Face Recognition App Taking Russia by Storm May Bring End to Public Anonymity,' *The Guardian*, 17 mei 2016.
 28. Ethan Chiel, 'This Face Recognition Company Is Causing Havoc in Russia—and Could Come to the U.S. Soon,' *Fusion*, 29 april 2016. (Fusion heet tegenwoordig Splinter News.)
 29. Dit is een vertaling van een Russisch bericht: Andrey Mima, VK, 24 maart 2016, https://vk.com/wall66559_67051.
 30. Kevin Rothrock, 'The Russian Art of Meta-Stalking,' *Global Voices*, 7 april 2016.
 31. Marta Casal, "'Your Face Is Big Data,' the Danger of Facial Recognition,' *Medium*, 3 oktober 2019.

NOTEN

32. Egor Tsvetkov, 'Your Face Is Big Data,' <https://cargocollective.com/egortsvetkov/Your-Face-Is-Big-Data>.
33. Kevin Rothrock, 'Facial Recognition Service Becomes a Weapon Against Russian Porn Actresses,' *Global Voices*, 22 april 2016.
34. 'The End of Privacy: "Meduza" Takes a Hard Look at FindFace and the Looming Prospect of Total Surveillance,' *Meduza*, 14 juli 2016.
35. 'We'll Find You, Too,' *Meduza*, 8 juli 2017.
36. E-mailuitwisseling tussen de auteur en Nikolay Grunin, pr-directeur bij NtechLab, 9 oktober 2019. 'In 2018 verkreeg ons bedrijf de rechten op de merknaam 'FindFace', waarna we de service uitschakelden,' schreef de heer Grunin.
37. De auteur in gesprek met Alexander Tomas, communicatiedirecteur bij NtechLab, 2021.
38. Thomas Brewster, 'Remember FindFace? The Russian Facial Recognition Company Just Turned on a Massive, Multimillion-Dollar Moscow Surveillance System,' *Forbes*, 29 januari 2020.
39. De auteur in gesprek met Anna Kuznetsova, met tolk Slava Malamud, 2022.
40. *Ibid*.
41. Andrey Kaganskikh, 'Big Brother Wholesale and Retail,' YouTube, 5 december 2019, geciteerd in 'As Moscow's Facial Recognition System Activates, Journalists Find Access to It for Sale on the Black Market,' *Meduza*, 5 december 2019.
42. Kuznetsova heeft delen van het rapport gedeeld met de auteur.
43. Umberto Bacchi, 'Face for Sale: Leaks and Lawsuits Blight Russia Facial Recognition,' *Reuters*, 9 november 2020.
44. De auteur in gesprek met Ekaterina Ryzhova, advocaat van Roskomsvoboda, 2020-2021.
45. 'История Сергея Межуева: Первый Кейс По Ошибке Системы Распознавания Лиц в МетроV' (het verhaal van Sergei Mezhuev: de eerste fout die werd gemaakt door een gezichtsherkenningssysteem in de metro), Roskomsvoboda, 19 november 2020.
46. 'Происходящее На Видео Противоречит Содержанию Протокола». Юрист Екатерина Рыжова о Распознавании Протестующих По Камерам ' ('Wat er te zien is in de video, vloekt met het protocol': meester Ekaterina Ryzhova over het identificeren van demonstranten met camera's), OVD-info, 17 januari 2022.
47. De auteur in gesprek met Anna Kuznetsova, 2022.
48. De auteur in gesprek met Paul Mozur, 2022.
49. *Ibid*.
50. 'Beijing Park Dispenses Loo Roll Using Facial Recognition,' *BBC News*, 20 maart 2017.
51. De auteur in gesprek met Paul Mozur, 2022.
52. Paul Mozur en Aaron Krolik, 'A Surveillance Net Blankets China's Cities, Giving Police Vast Powers,' *The New York Times*, 18 december 2019.
53. De auteur in gesprek met Paul Mozur, 2022.
54. Amy Qin, 'Chinese City Uses Facial Recognition to Shame Pajama Wearers,' *The New York Times*, 21 januari 2020.
55. 'Chinese AI Caught Out by Face in Bus Ad,' *BBC News*, 27 november 2018.
56. Paul Mozur, Muyi Xiao en John Liu, 'How China Is Policing the Future,' *The New York Times*, 26 juni 2022.
57. Paul Mozur, 'One Month, 500,000 Face Scans: How China Is Using A.I. to Profile a Minority,' *The New York Times*, 14 april 2019.
58. Onderzoek van BuzzFeed News door Megha Rajagopalan, Alison Killing en Christo

NOTEN

- Buschek. Een vijfdelige reeks beginnend met 'China Built a Vast New Infrastructure to Imprison Uighurs,' *BuzzFeed News*, 27 augustus 2020.
59. De auteur in gesprek met Paul Mozur, 2022.
 60. Ibid.
 61. Paul Mozurs herinnering van de ontmoeting in een persoonlijk interview met de auteur, 2022.
 62. Julian Barnes en Adam Goldman, 'C.I.A. Admits to Losing Informants,' *The New York Times*, 5 oktober 2021.

23. Een krakkemikkige surveillancestaat

1. Brian Naylor, 'Read Trump's Jan. 6 Speech, a Key Part of Impeachment Trial,' NPR, 10 februari 2021.
2. Kashmir Hill, 'The Facial-Recognition App Clearview Sees a Spike in Use After Capitol Attack,' *The New York Times*, 9 januari 2021.
3. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That voor *The New York Times*, 2021.
4. Ibid.
5. Ibid.
6. De auteur in gesprek met Armando Aguilar, 2022.
7. Ibid.
8. Ibid.
9. Een van de Real Time Crime Center-rechercheurs tijdens het bezoek van de auteur in maart 2022.
10. Alejandro Gutierrez tijdens het bezoek van de auteur aan het RTCC, maart 2022.
11. Een RTCC-rechercheur tijdens het bezoek van de auteur aan het RTCC, maart 2022.
12. Ibid.
13. Alejandro Gutierrez tijdens het bezoek van de auteur aan het RTCC, maart 2022.
14. Armando Aguilar tijdens het bezoek van de auteur aan het RTCC, maart 2022.
15. Interview met Alejandro Gutierrez tijdens het bezoek van de auteur aan het RTCC, maart 2022.
16. Armando Aguilar tijdens het bezoek van de auteur aan het RTCC, maart 2022.

24. Terugvechten

1. Drew Harwell, 'Ukraine Is Scanning Faces of Dead Russians, Then Contacting the Mothers,' *The Washington Post*, 15 april 2022.
2. Kashmir Hill, 'Clearview AI, Used by Police to Find Criminals, Is Now in Public Defenders' Hands,' *The New York Times*, 18 september 2022.
3. De auteur in gesprek met Jumana Musa voor *The New York Times*, 2022, in *ibid*; de auteur in gesprek met Jerome Greco voor *The New York Times*, 2022, in *ibid*.
4. De auteur in gesprek met Evan Greer, 2021.
5. Fight for the Future, 'We Scanned Thousands of Faces in DC Today to Show Why Facial Recognition Surveillance Should Be Banned,' Medium, 18 november 2019.
6. De auteur in gesprek met Jay Stanley, 2021. Zie ook Brian Hochman, *The Listeners: A History of Wiretapping in the United States* (Cambridge: Harvard University Press, 2022).
7. De auteur in gesprek met Brad Smith, 2022.
8. Ed Markey, 'Senators Markey & Merkley and Reps. Jayapal & Pressley Urge Federal

NOTEN

- Agencies to End Use of Clearview AI Facial Recognition Technology,' 9 februari 2022, https://www.markey.senate.gov/news/press-releases/senators-markey-and-merkley-and-reps-jayapal_pressley-urge-federal-agencies-to-end-use-of-clearview-ai-facial-recognition-technology.
9. Hoan Ton-That, 'Congressional Statement'; e-mail van Lisa Linden aan Kashmir Hill, 9 februari 2022.
 10. Datasheet, Clearviewai_000, National Institute of Standards and Technology, https://pages.nist.gov/frvt/reportcards/1N/clearviewai_000.pdf; Developer Gains, Clearviewai_000, National Institute of Standards and Technology, https://pages.nist.gov/frvt/reportcards/11/clearviewai_000.html.
 11. De auteur in gesprek met Alvaro Bedoya, 2022.
 12. Scott Urban, quoted in Kashmir Hill, 'Activate This "Bracelet of Silence," and Alexa Can't Eavesdrop,' *The New York Times*, 14 februari 2020.
 13. Adam Harvey Studio, 'CV Dazzle,' <https://adam.harvey.studio/cvdazzle/>.
 14. Professor Elizabeth Joh gebruikt een andere term: 'privacyprotesten'. Elizabeth Joh, 'Privacy Protests: Surveillance Evasion and Fourth Amendment Suspicion,' *Arizona Law Review* 55, no. 4 (2013): 997–1029.
 15. De auteur in gesprek met Adam Harvey, 2021.
 16. Spreadsheet verkregen via een WOB-verzoek aan de University of Washington.
 17. Adam Harvey en Jules LaPlace, Exposing.ai, <https://www.exposing.ai/datasets/>.
 18. De auteur in gesprek met Adam Harvey, 2021.
 19. Ben Zhao, geciteerd in Kashmir Hill, 'This Tool Could Protect Your Photos from Facial Recognition,' *The New York Times*, 3 augustus 2020.
 20. Ryan Mac, 'Facebook Considers Facial Recognition for Smart Glasses,' BuzzFeed News, 25 februari 2021.
 21. Opname van de meeting bij Facebook verkregen van een anonieme bron, 25 februari 2021.
 22. Ryan Mac, Charlie Warzel en Alex Kantrowitz, 'Top Facebook Executive Defended Data Collection in 2016 Memo—and Warned That Facebook Could Get People Killed,' BuzzFeed News, 29 maart 2018.
 23. E-mailuitwisseling met het communicatieteam van Facebook tijdens de fact-checkingfase van het schrijven van dit boek, 2023.
 24. Elizabeth Dwoskin, 'Inside Facebook's Decision to Eliminate Facial Recognition—for Now,' *The Washington Post*, 5 november 2021.
 25. Kashmir Hill en Ryan Mac, 'Facebook Plans to Shut Down Its Facial Recognition System,' *The New York Times*, 2 november 2021.
 26. De auteur in gesprek met Adam Schwartz voor *The New York Times*, 2021.
 27. De auteur in gesprek met een gewezen Facebook-productmanager die anoniem wenst te blijven, 2021.
 28. E-mailuitwisseling tussen de auteur en Jason Grosse, 2021.

25. Technologisch malheur

1. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That en Lisa Linden, 2021.
2. Ibid.
3. Ibid.
4. Ibid.
5. 'Facial Recognition Technology: Current and Planned Uses by Federal Agencies,'

NOTEN

- U.S. Government Accountability Office, 24 augustus 2021, <https://www.gao.gov/assets/gao-21-526.pdf>.
6. De auteur in gesprek met Charles Johnson, 2021.
 7. Ondertekend door Richard Schwartz, Hoan Ton-That, Hal Lambert en James Lang, 'Action by Unanimous Written Consent of the Board of Directors of Clearview AI,' 21 mei 2021, exemplaar ter beschikking gesteld aan de auteur door Charles Johnson. Ondertekend door Hoan Ton-That, 'Clearview AI, Inc. Buyback Notice,' 9 oktober 2021, exemplaar ter beschikking gesteld aan de auteur door Charles Johnson.
 8. De auteur in gesprek met Charles Johnson, 2022.
 9. Ibid.
 10. De auteur in gesprek met Sam Waxman, 2022.
 11. Kashmir Hill, 'Air Force Taps Clearview AI to Research Face-Identifying A.R. Glasses,' *The New York Times*, 4 februari 2022.
 12. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That en Lisa Linden, 2021.
 13. Rebecca Davis, 'The Doctor Who Championed Hand-Washing and Briefly Saved Lives,' NPR, 12 januari 2015.
 14. De auteur in gesprek met Hoan Ton-That en Lisa Linden, 2021.